

GENT
OPINIÓ
CULTURA
MOIANES
POLÍTICA
CRÒNICA

La Tosca

MOIÀ Gener-Febrer 2026

núm. 839

Moià vota no

Inauguració de Cal Comadran
Nadal amb Pastorets i Sibil·la
L'Estany recupera els contenidors

Escorxador Comarcal del Moianès

Zona Industrial
Avda. del Prat, s/n
08180 MOIÀ

Tel. / Fax 93 820 80 84
Mòbil 608 44 21 87
Partic. 93 830 09 20

Revista número 73

MODILIANUM REVISTA D'ESTUDIS DEL MOIANÈS

Indagant sobre el topònim «Bussanya».
Carles Riera i Josep Ruaix

Els prolegòmens del Museu de Moià fins a
l'exposició d'artistes moianesos de 1935.
Jaume Clarà i Arisa

«Amb vostre nom comença nostra història»:
la imatge gòtica de la Mare de Déu
de l'Escola Pia de Moià.
Eduard Puigventós López

El Col·legi de l'Escola Pia de Moià (1936-1939):
acolliment de refugiats, hospital internacional,
hospital de sang.
Elvira Permanyer i Sert

**Properament a la venda
a la Casa Rafel Casanova
i a les llibreries!**

www.modilianum.org

EDITORIAL

Moià ha dit no i s'ha ben sentit

Finalment, i després de molts estira-i-arrosses, el dia 11 de gener van votar a Les Faixes 1.663 persones, en la consulta d'iniciativa popular. L'endemà, el grau de participació, els resultats i alguns posicionaments dels dies anteriors conviden a comentar-los.

Va anar a votar un 30,1% de les 5.522 persones del cens acordat. Cadascú ho podrà interpretar en funció dels seus interessos, però és un fet que els promotors de la consulta van aconseguir despertar l'interès d'àmplies capes de la població, tant socialment com pel que fa a grups d'edat. Aquesta participació esdevé més rellevant si considerem que el grup de govern de l'ajuntament s'havia desentès de la consulta, estant en desacord amb la pregunta i el text publicats. També és cert que fa poc més de deu anys, en una prova pilot de les consultes populars, a Moià va participar un 45,7% del cens per a dir sí a la creació de la comarca del Moianès, en un moment en què hi havia unanimitat política. Que el nombre de vots contraris a la modificació urbanística dels terrenys del Pla de Castellnou per a l'ampliació de l'escorxador i la construcció de la planta de biogàs superés en 36 vots els 1.451 obtinguts pel grup Aramoïà en les darreres eleccions municipals és tot un símbol, que tindrà ressò. També cal subratllar la decisió de 151 persones d'anar a votar que sí, en un vot potser orfe però que destaca la

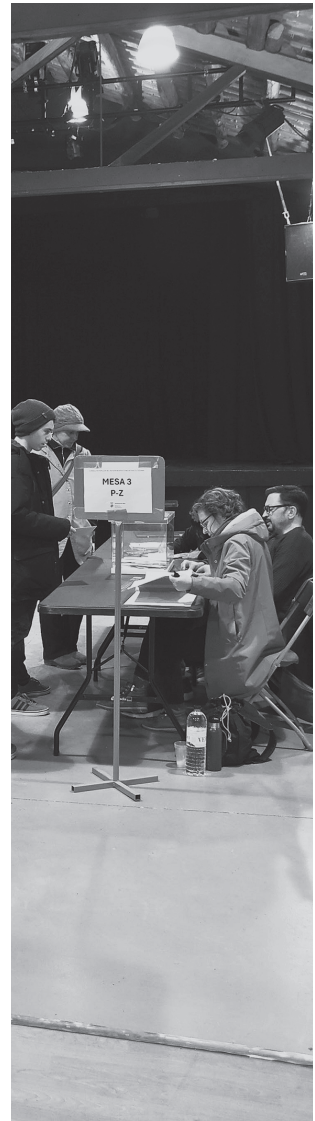
importància de la consulta popular com a mecanisme de participació democràtica.

Després d'una campanya protagonitzada només pels partidaris del no amb el lema «Per un Moià Viu», tots els grups polítics amb representació municipal van publicar posicionaments. Entre aquests, Junts per Moià defensava de substituir la planta de biogàs per un parc municipal de plaques solars fotovoltaïques i alertava que la planta pot requerir una inversió de 5,4 milions amb fons propis de l'ajuntament; defensava, en canvi, el creixement sostenible de les empreses situades al polígon. Els socialistes, en contrast, defensaven la planta de biogàs, però ubicada al Pla Romaní, i es manifestaven contraris a la requalificació urbanística.

La jornada va desenvolupar-se en un ambient molt agradable, i cal felicitar els treballadors de l'ajuntament i l'equip que ho va fer possible, però va fer-se estranya l'absència del grup de govern municipal. Havent-se autoexclòs de la consulta, no ve a tomb que s'atribueixi el resultat de l'abstenció. De fet, Aramoïà governa amb majoria absoluta amb els vots d'un 30,1% del cens. La consulta de l'11-G haurà significat un abans i un després. Segur que farà més feixuc el que queda de legislatura, amb un «necessita millorar» en qualitat democràtica de l'equip de govern. Moià ha dit no i s'ha ben sentit. Ara caldrà, a més, escoltar-ho i donar-hi resposta.

ÍNDEX

Editorial	3
Vida municipal	5
1.663 persones participen en la consulta ... J. Font	5
La darrera setmana de campanya. J. Font	7
Inauguració de Cal Comadran. <i>E. Altarriba</i>	9
El Consorci licita la gestió de l'escoxardor ... J. Font	11
Un llamp causa greus danys a Sant Feliu ... À. Mur	12
La Queixa	12
Opinió	13
«Digui 33, però no obliidi la història». <i>R. Manzanera</i>	13
Actes i esdeveniments	15
Un Nadal fred, plujós i amb neu i tot! <i>E. Roca</i>	15
Els Pastorets: un gran somni. <i>A. Arisa</i>	18
El cant de la Sibil·la. <i>E. Altarriba</i>	20
Les entitats informen	22
Biblioteca Municipal 1 d'Octubre	22
SAVI, Servei d'Acompanyament a la Vida ... <i>FADEAM</i>	23
Creix el Concurs de Piano de Moià. <i>Joventuts Musicals</i>	24
Notícies del Cercle. <i>Cercle Artístic del Moianès</i>	25
Reivindic[ART] va omplir Moià d'art i denúncia social ...	26
El Cor Xera de Moià enceta el curs 2025-2026 ...	27
Intervencions arqueològiques a Moià ... <i>Museu de Moià</i>	28
Subvenció per a l'execució ... <i>Amics del Campanar</i>	30
Moianès	32
Ruaix, homenatjat a Castellterçol. <i>J. Clarà</i>	32
L'Estany recupera els contenidors de brossa ... <i>D. Prat</i>	34
De fora estant	36
«Natura Centrum Est»: Marcel·lí Antúnez ... <i>E. Altarriba</i>	36
Natura i societat	38
Ramon Margalef, ecologia i societat. <i>M. Fortuny</i>	38
Esports	40
Antics futbolistes del C.E. Moià (17). J. Fonts. <i>J. Riera</i>	40
Salut	43
No comencis la dieta al gener ... <i>Equip d'Atenció Primària</i>	43
Publicacions	44
Dos nous llibres de Carles Riera. <i>J. Ruaix</i>	44
Llibres, Revistes	45
Breus	46
Moviment demogràfic / Necrològiques	46
Dades meteorològiques	49

Fot. Xavier Rius

LA TOSCA Can Carner. Joies, 11-13 - 08180 Moià · latosca@latosca.cat · www.latosca.cat

Consell de Redacció: Eduard Altarriba, Àlícia Arisa, Neus P. Cirera, Jaume Clarà, Josep Font, Cristina Forcada, M. Carme Muñoz, Elvira Permanyer, Roser Portet, Josep Riera, Elisa Roca, Josep Ruaix

Administració: Eduard Gómez

Disseny de la revista: Soldevila. Disseny i Comunicació — Impressió: Winihard Gràfics, Moià

DL B-4501-1983 — ISSN 2014-5160, 2014-5179 (versió digital) — 8 números l'any. Preu de l'exemplar: 5'0 euros

Edita:

Amb el suport de:

LA TOSCA és membre de:

ASSOCIACIÓ CULTURAL
MODILIANUM

 Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

 Ajuntament
de Moià

 ACPC
Associació Catalana
de la Premsa Comarcal

VIDA MUNICIPAL

1.663 persones participen en la consulta popular de Moià

Josep Font

El dia 11 de gener van votar a Les Faixes 1.663 persones, en la consulta d'iniciativa popular de Moià. Aquesta participació suposa un 30,12% del total de les 5.522 persones del cens acordat. 1.487 votants van decantar-se pel no, un 89,4%, mentre que 151 van votar sí, cosa que representa un 9,1%. Va haver-hi també 14 vots en blanc i 11 vots nuls. Just acabat l'escrutini, es destacava amb eufòria que el nombre de vots contraris a la modificació urbanística dels terrenys del pla de Castellnou per a l'ampliació de l'escorxador i la construcció de la planta de biogàs superava els 1.451 vots obtinguts per Aramoià en les darreres eleccions municipals.

En una reunió el divendres anterior a la consulta s'havia acordat que hi hauria tres meses, en lloc d'una de sola, que és el que havia decidit l'ajuntament de bon principi. En aquesta reunió van participar-hi representants de la plataforma impulsora, els treballadors municipals integrats en la comissió de seguiment de la consulta i el jutge de pau.

La consulta es va desenvolupar sense incidents, en un dia assolellat i en un ambient força festiu, amb una participació força transversal, socialment parlant, amb joves, gent gran i famílies acompanyades d'infants. Es van observar casos de gent que anava a votar però que no

Les Faixes, el dia de la consulta (fot. J. Font)

podia fer-ho perquè no estaven inclosos en el cens. L'exclusió era deguda al fet de tenir la residència a una distància superior als 2,7 km del radi acordat per a la consulta, que no pot coincidir amb les dimensions del cens electoral.

La consulta va despertar l'interès dels mitjans de comunicació. El mateix diumenge ja van fer-se'n ressò el *Telenotícies Migdia de 3Cat* i els diaris *Ara* i *Regió7*. En l'escrutini també hi eren presents *Ràdio Moià*, que va fer un programa especial, i *La Xarxa* que aplega les ràdios

la jornada, per la diversitat de gent que anava a votar. Haver pogut mobilitzar un 30% del cens i, sobretot, excedir en nombre de vots negatius els qui van votar per Aramoïà en les darreres eleccions municipals era tota una fita per als impulsors de la consulta i suposa per a ells una victòria moral. És dubtós el paral·lelisme amb la consulta popular del 22 de març del 2015, per a la creació de la comarca del Moianès, perquè en aquella ocasió, a Moià van anar a votar 2.180 persones, el 45,7% del cens, i el sí va obtenir el 93,0% dels vots.

Cua per a votar a Les Faixes (fot. Xavier Rius)

Aquella consulta comptava amb la unanimitat dels grups polítics, i la imposició de la consulta popular per part de la vicepresidenta del Govern, Joana Ortega, va interpretar-se com el darrer entrebanc per a demorar la

locals. En el recompte de vots no s'arribava al centenar d'individus presents, entre membres de les meses i apoderats, més públic assistent. Van ser-hi els regidors i regidores de tots els partits de l'oposició municipal, però no així del grup Aramoïà, que va decidir no participar en la consulta.

Es fa difícil d'aprofundir en la interpretació d'aquests resultats al cap de poques hores d'haver-se acabat la consulta. Ha quedat clar, d'una banda, que els partidaris del no han aconseguit trencar el sostre de vidre dels sectors ecologistes, en una campanya molt pensada, treballada i intensa, en què han editat una desena de cartells originals amb missatges diferents. Això es veia prou en el transcurs de

creació de la comarca, i que calia vèncer. Es fa encara més complex analitzar el percentatge d'abstenció: és simplista pensar que els que no van anar a votar ho van decidir perquè ja estan d'acord amb els projectes objecte de la consulta. Vinuria a ser com interpretar que el 70% del cens que no va votar el grup d'Aramoïà a les darreres eleccions municipals, perquè es va abstenir o perquè va votar altres grups, en són contraris. Malauradament, el dia a dia de la política local desperta un interès molt limitat i, en ocasions, no arriba ni a 10 persones les que segueixen els plens còmodament des de casa. En les darreres eleccions municipals, celebrades el 28 de maig del 2023, l'abstenció va ser d'un 47%.

La darrera setmana de campanya

Josep Font

Tal com va informar LA TOSCA en el número especial de Cap d'Any dedicat a la consulta popular, la convocatòria va fer-se per decret d'Alcaldia el dia 12 de desembre per a l'11 de gener, amb les festes de Nadal per entremig. En aquell número es publicava el posicionament del grup Aramoià, que va decidir no sentir-se cridat a participar en una consulta que tenia com a pregunta «Està d'acord que l'Ajuntament de Moià promogui la modificació urbanística dels terrenys del Pla de Castellnou per a l'ampliació de l'escorxador i la construcció de la planta de biogàs?». La consulta, argumentaven, és una oportunitat perduda per a fomentar la participació ciutadana, ja que la intransigència de la comissió promotora ha impedit d'acordar una pregunta i un text explicatiu que reflectissin la importància del projecte i un dels punts del programa electoral d'Aramoià, com és la regularització dels polígons industrials per a donar resposta a les necessitats empresarials. «La manca de flexibilitat i la frivolitat de la comissió han donat lloc a una pregun-

ta i a uns enunciat's tendenciosos que no s'ajusten a la realitat.»

La campanya, doncs, va ser protagonitzada només pels partidaris del no, que van organitzar tres xerrades, una caminada i actes de caire més festiu, com una xocolatada, una sessió de titelles i la rua *Natura Centrum Est* el dia anterior a la consulta (projecte de l'artista moianès Marcel·lí Antúnez). Entre el material editat per la plataforma **Per un Mojà Viu** hi ha el decàleg «Deu coses que has de saber», en què afirmen que Aramoià no volia la consulta, que la llei de consultes no obliga l'ajuntament a aplicar el resultat però que no pot anar contra la voluntat de la gent, que la consulta era d'iniciativa ciutadana i era la comissió promotora la que havia de proposar la pregunta que va resoldre la Generalitat. Justificaven que la regularització del polígon és necessària, no pas opinable, i que per això no figurava en la pregunta, i que era responsabilitat del consistori buscar alternatives per a regularitzar el polígon. Es posicionaven en contra d'apuntalar el model de macroindústria

Cercavila, amb Marcel·lí Antúnez, de tancament de la campanya del no (fot. Xavier Rius)

porcina, que beneficiaria Masia Tero, no Moià. De la planta de biogàs, afirmaven que requeriria una important inversió de diners públics sense garanties d'amortització i que generaria pudors i gasos. Deien, finalment, que no hi havia prou residus al Moianès per a fer funcionar la planta.

La darrera setmana de campanya tots els grups polítics que integren l'Ajuntament de Moià van fer públics també els seus posicionaments. **Aramoià**, amb vuit regidors i govern de majoria absoluta, va fer arribar a les bústies de les cases l'escrit «Aramoià s'explica», que abans havia publicat a LA TOSCA, acompanyat d'un altre full amb el títol «Consulta ciutadana Sí però no així», on qualificava la consulta d'oportunitat perduda, de la qual ells se sentien exclosos. També incloïa «Les deu coses que has de saber», que responia al decàleg publicat pels partidaris del no. S'hi afirmava que la consulta no és vinculant i que la consulta no l'organitza pas l'ajuntament. Que la pregunta i el preàmbul són fruit de la imposició de la comissió organitzadora, i no d'un consens amb l'ajuntament com demanava la Generalitat, així com que la pregunta i el preàmbul són parcials i tendenciosos. Es deia que l'ajuntament té un mandat judicial per a regularitzar el polígon i que en tot aquest temps ningú no ha presentat cap alternativa viable. També, que Masia Tero pot ampliar la seva activitat, perquè la llei li ho permet, i que l'escorxador no creix ni matarà més animals que fins ara. Es valorava que el projecte serà molt beneficiós per a Moià, ja que legalitza la situació de totes les empreses del polígon, i que la planta de biogàs serà 100% pública, no es demanarà cap crèdit per a construir-la i tots els beneficis seran per als veïns de Moià. També s'afirmava que la planta de biogàs no crema residus, no farà pudors i no contaminarà, i que tractarà únicament residus d'origen local, a menys de 10 km de distància, i que no tindrà residus carnis de l'escorxador.

Junts per Moià, amb tres regidors, també va fer un comunicat, concret i força contundent. Feien una crida a la participació en la consulta popular i lamentaven les traves constants i la invitació de l'alcalde a no participar-hi. Recordaven que aquest procés participatiu es basa en la Llei 10/2014, votada favorablement per l'alcalde, llavors diputat al Parlament. La disposició d'una sola mesa [inicialment] i els recursos presentats els feien afirmar que l'alcalde havia mantingut una actitud hostil a la consulta. Junts es va posicionar com a contrari a la planta de biogàs, perquè pot requerir una inversió de 5,4 milions amb fons propis del municipi, sense estudi de viabilitat i amb risc important de pudors al poble. Proposaven de fer un parc municipal de plaques solars fotovoltaïques de menys de dues hectàrees allà on es pretén d'ubicar la planta. Es manifestaven favorables a la legalització del polígon industrial del Prat i que les empreses instal·lades que necessitin créixer de manera proporcionada i sostenible puguin desenvolupar la seva activitat econòmica.

L'Agrupació Socialista del Moianès, amb una regidora, lamentava la poca col·laboració en aquest procés i que s'hagin generat unes divisions al poble que poden durar anys. Es posicionaven a favor de la consulta i de la planta de biogàs, però no en la ubicació proposada, com tampoc no consideren convenient la requalificació dels terrenys. Creuen que l'ajuntament no ha estat prou hàbil i no ha actuat amb voluntat suficient de consens polític ni, probablement, d'obrir un debat clar.

Capgirem-CUP Moià, també amb una regidora, s'ha manifestat en contra de la totalitat del projecte. Va editar un cartell demanant el no a la consulta, perquè suposa normalitzar la contaminació i la presència de residus industrials en el medi natural, en el que consideren un sacrifici del territori.

Inauguració de Cal Comadran

Eduard Altarriba

El propassat 28 de desembre, dia dels Sants Innocents, amb la deguda pompa i circumstància es va fer l'acte d'inauguració de Cal Comadran, el nou equipament municipal ubicat a les restes de la fàbrica tèxtil del mateix nom. Pel setembre ja s'havia fet una primera visita a l'espai, encara en obres, amb les entitats del poble que, en principi, en seran les principals usufructuàries. En aquella ocasió ja es parlà d'una pròxima inauguració formal, però això de les obres se sap quan comencen però no quan acaben, per molt que hi hagi terminis i contractes. El cas és que ens hem hagut d'esperar fins al desembre, en plenes festes nadalenques, per a fer una inauguració com cal d'aquest equipament que, ara sí, ja està

del tot acabat, però no «repcionat», és a dir, que encara no es pot obrir al públic, tal com constaten les tanques que el torren a barrar. Vaja, que encara haurem d'esperar unes quantes setmanes per a poder començar a fer-hi coses.

L'esdeveniment va congregar una quantitat més que respectable de públic —mig poble, com va dir algun exaltat—, que pogué transitar pels prop de mil cinc-cents metres quadrats de l'espai. S'hi accedeix per una porxada espectacular, fruit de l'eliminació de la paret frontal i la seva substitució per un tancament de vidre uns quants metres més enrere. A l'altra banda del vidre, el gran vestíbul dona pas a les diferents sales de l'equipament, separades també per mampares cristal·lines.

Intervenció de Dionís Guiteras en l'acte inaugural (fot. Xavier Rius)

Tot plegat, juntament amb les obertures de la fabril teulada de serra i les finestres d'ull de bou abocades sobre la part posterior, confereix al conjunt una claror i una visibilitat espectaculars, d'una modernor inapel·lable. A més, cal destacar que la teulada acull una instal·lació de plaques fotovoltaïques que confereix, juntament amb els altres requisits com el sistema de climatització, autosuficiència energètica a l'edifici, aspecte que, de fet, era l'objectiu principal de la subvenció. Si els primers plantejaments comportaven l'enderrocament dels edificis laterals que flanquegen la icònica xemeneia, finalment es va optar per preservar aquestes estructures, les quals, conjuntament amb la magnífica caldera de vapor i altres elements industrials com el motor de gasoil i els túnels de servei que recorren el subsol de Cal Comadran, configuren un patrimoni industrial que és previst que un dia es pugui museïtzar com cal.

L'arquitecta Maria Mestres, de Mestres Wåge Arquitectes, una de les empreses integrants de la UTE que han projectat i efectuat la rehabilitació, va destacar com s'havia volgut preservar la singularitat estructural i arquitectònica de la fàbrica, construïda en els anys cinquanta i seixanta del segle passat, harmonitzant-la amb les modificacions requerides per als nous usos. Per la seva banda, l'alcalde, Dionís Guiteras, va felicitar tots els grups municipals per les complicitats que han permès de tirar endavant un projecte d'aquesta magnitud i va aprofitar l'avinentsa per a reivindicar el passat industrial de Mojà manifestant que ha conviscut i pot continuar convivint amb l'entorn agrari i el respecte al medi ambient.

Aquesta voluntat de mantenir un cert continuïtat amb la història de l'edifici (malauradament mutilat fa unes quantes dècades) també es va posar de manifest en la part conceptual i artística de la inauguració, primer convidant expres-

sament les antigues treballadores de la fàbrica a assistir a la inauguració i després dedicant-los l'espai de la zona verda (que no ho és gaire, de verda), el qual, segons assevera la placa descoberta en un dels ritus de la inauguració per part de les autoritats, ara s'anomena «Plaça de les Treballadores del Tèxtil». Així mateix, l'acte inaugural va estar amanit per l'espectacular maqueta gegant de la fàbrica, obra de Josep Fonts, la qual, instal·lada al bell mig de l'aula central, va rebre l'atenció de bona part dels assistents. El toc artístic d'A Cobert va aportar diverses instal·lacions: un mapa històric amb vinils a terra per a ubicar les diferents seccions, una instal·lació amb un rotlle de paper de 15 metres que contenia paraules relacionades amb la fàbrica, una exposició de teles suspeses amb fotos històriques i un vídeo que recollia el context de Cal Comadran. Molt reeixida va ser també la instal·lació floral d'Auró, amb un bosc capgirat que al final de la inauguració va ser repartit amb notable entusiasme entre els assistents.

Doncs ja el tenim. Fins on jo sé, a hores d'ara no hi ha un pla explícit, públic i notori de com es gestionarà l'equipament més enllà de les línies generals anunciades ja fa temps: espai per a entitats (que disposaran d'un codi d'accés per als llocs compartits), empenedoria, oficina de turisme, aula de formació per al Consell Comarcal i altres institucions, potser una zona de *coworking* i, segons va dir l'alcalde durant el seu reeixit discurs, lloguer d'espais a empreses i entitats privades (entenc que puntualment). En tot cas, ens hem de felicitar tots plegats de tenir un equipament com aquest, desitjar que se'n faci un ús intensiu que permeti d'amortitzar-lo tant conceptualment com econòmicament i esperar que, sigui aquest projecte sigui els altres que han d'arribar, ajudin a generar un poble viu, dinàmic, equitatiu i amb uns comptes sanejats.

El Consorci licita la gestió de l'escorxador de baixa capacitat del Moianès

Josep Font

Aquest mes de gener, el Consorci del Moianès ha licitat el projecte de gestió de l'Escorxador de baixa capacitat a Som Pastura, Associació de Ramaders i Ramaders del Moianès. Al llarg d'aquest primer semestre, doncs, el Moianès recuperarà el servei de sacrifici de bestiar boví, oví i cabrum que havia estat reclamat per la paguesia des de fa més d'una dècada, quan l'antic propietari de l'Escorxador Comarcal va especialitzar-se només en la carn de porc. Durant aquests anys, els pagesos s'han vist obligats a desplaçar-se a llocs com Castellbisbal, Sabadell, Manlleu o Ripoll per al sacrifici del bestiar. El termini del contracte de gestió és de quatre anys, que coincideix amb el període que l'ajuntament ha cedit les infraestructures al Consorci. Permetrà de sacrificar diàriament uns 2.000 kg de carn, equivalent a uns tres caps de boví.

L'Associació, creada l'any 2019, aplega una vintena de ramaders de la comarca. La seva junta és presidida per Francesc Molins, d'Alpines - les Feixes, i actuen de secretari i tresorer, respectivament, Dirk Madriles, de la Ginebreda, i Joan Homs, de la Granoia. Molins celebra la licitació, «que arriba molt tard», i comenta que alguns d'aquests ramaders hauran de dedicar més hores de la seva feina a l'escorxador. Encara que és incipient, l'associació ha previst, en cas que el bestiar de la comarca no fos suficient per a garantir la viabilitat de l'establiment, d'ampliar-ho a algun ramader de Muntanyola o d'Avinyó que ja els ho ha demanat.

Laia Bonells, presidenta del Consell Comarcal, fa una valoració molt positiva del fet que el projecte pugui arrencar i que sigui una associació del Moianès qui ho gestioni, i que anirà a risc i ventura. El Consorci hi posa l'edifici i les instal·lacions. Reconeix que han trigat molt a poder-ho fer, perquè crear nous serveis comarcals és molt complex, administrativament, i han calgut, entre altres coses, un estudi de viabilitat econòmica, elabo-

L'escorxador de baixa capacitat (fot. J. Font)

rar un reglament o bé contractar el servei d'energia elèctrica, que ha costat molt, quan semblaria que ha de ser senzill. Es tracta, en tot cas, d'un nou servei comarcal. Bonells explica que «entre els ajuntaments tenim moltes idees per a fer projectes conjunts, però triguen molt temps, com en aquest cas», i afirma que abans d'acabar aquest mandat es mancomunarà també el servei d'acolliment d'animals domèstics, un servei obligatori per als municipis, independentment de la seva mida.

Un llamp causa greus danys a Sant Feliu de Rodors

Àlex Mur Creus

El campanar de Rodors (fot. À. Mur)

El dijous dia 6 de novembre va caure un llamp al campanar de Sant Feliu de Rodors provocant l'ensorrament parcial de la teulada i causant danys importants tant a l'església com a la rectoria. Durant el mes de desembre, tècnics de l'àrea de patrimoni del bisbat de Vic s'hi van desplaçar, acompanyats per representants de l'Ajuntament de Moià, a fi d'avaluar l'estat dels immobles afectats i estudiar possibles opcions de restauració.

El campanar, d'origen romànic i de gran valor patrimonial, així com l'església i la rectoria, podrien patir un procés de ràpida degradació si no es duen a terme actuacions de protecció i reparació en un termini pròxim. L'afectació del llamp a les teulades podria facilitar infiltracions d'aigua que agreugin encara més els desperfectes existents.

La Queixa

Després d'haver pintat passos de vianants als carrers i «adequar» un pas per a la gent que va a peu, podeu veure, a la fotografia adjunta, l'exemple del que ens trobem en un dia qualsevol. No hi ha hagut cap millora. Què en penseu? **Una vilatana.**

Podeu enviar les vostres queixes, suggeriments, etc. a latosca@latosca.cat. Cal un text breu, acompanyat per una fotografia. Pot anar signat amb pseudònim o inicials, però en el correu heu de fer constar el nom i cognoms.

OPINIÓ

«Digui 33, però no oblidi la història»

R. Manzanera

Les metgesses i infermeres tot sovint utilitzen l'estetoscopi (o fonendoscopi), un senzill instrument ideat a principis del segle XIX que va revolucionar la medicina. El professional sanitari podia «observar» els sons del cor, dels pulmons, del tracte digestiu i mesurar la tensió arterial. Un aparell molt senzill, doncs, però que permet d'acostar-se a la realitat del que està passant en el cos humà per tal de poder actuar en conseqüència. La paraula «trenta-tres» (33), amb vocals vibrants i clares, permet al professional detectar amb més facilitat alteracions del so a la paret del cos humà.

Curiosament, parlant de la història, el 33 (els anys trenta) té també una significació especial. Els que havien sigut molt feliços anys vint van acabar amb una terrible crisi en despertar els anys trenta. La crisi estava a punt d'esclatar. En els anys vint es detectaven moltes diferències en condicions de vida, treball, cultura, recursos i llibertat. Pobres i rics, molt allunyats, amb unes classes mitjanes inexistent. L'Església, molt a prop dels més rics i del manteniment de l'estatu quo. Les filiacions polítiques, cada cop més radicalitzades a l'eix dreta-esquerra, però també al de monarquia-república, o entre laics-clericals i nacionalistes-federalistes.

D'aquests anys trenta de fa un segle tracten dos llibres recentment publicats: *Síndrome 1933* (S. Ginzberg) i *El hijo del siglo* (A. Scurati). Tots dos parlen d'una època de fa cent anys en què els moviments nazi a Alemanya i feixista a Itàlia van fer eclosió. Són diversos els autors catalans (com el nostre veí Xavi Rius) que han analitzat el naixement del populisme d'ultradreta a Catalunya, amb Aliança per Catalunya especialment, i a Espanya, amb Vox, com a grups polítics de referèn-

cia. Disposem, doncs, de textos i estudis recents per a comprendre el fenomen, contextualitzar-lo històricament i donar-li sentit polític.

Durant aquells anys, ningú a Alemanya o a Itàlia no hauria imaginat que un grup d'eixelebrats, violents, intolerants i ultranacionalistes arribessin al govern. Quines coses haurien d'haver detectat de manera precoç les forces polítiques democràtiques i l'opinió pública majoritàriament favorable a elles per a actuar conjuntament? D'aquestes lectures n'extrec tres idees a considerar: la defensa del diàleg, la política com a nucli dur de la democràcia i el respecte envers el diferent.

Diàleg és acceptar la complexitat de les coses. No hi ha solucions simples, màgiques, als problemes difícils. Diàleg vol dir matís, aproximació, consens, evitar el conflicte frontal, malbaratar qualsevol intent de restricció poc democràtica. La bronca com a forma de relació política no és casual. Es busca, es provoca, sempre generar intolerància i soroll, i això beneficia els moviments radicals, majoritàriament (no exclusivament) de dretes.

La política ha mostrat amb freqüència les seves debilitats i limitacions. Els sistemes representatius tot sovint han estat incapaços d'afrontar la realitat de les desigualtats, del canvi climàtic, de les diferències de gènere o molts altres aspectes crítics millorables. Però que ningú no oblidi que l'alternativa que apareix davant aquestes limitacions la fan personatges com Trump, Putin, Le Pen, Abascal o Oriols. Les crítiques destructives, sense contextualitzar, a polítics democràtics (de qualsevol color) afavoreixen clarament aquestes tendències antipolítiques.

CLÍNICA PODOLÒGICA MOIÀ

Cristina Homs Fargas N° Col·legiada: 1.456

- QUIROPÒDIES (durícies, ulls de poll, ungles, ...)
- CONTROL PEU DIABÈTIC
- BERRUGUES PLANTARS
- ORTESIS DE SILICONA
- ESTUDIS BIOMECÀNICS
- PLANTILLES PERSONALITZADES
- REVISIONS INFANTILS

Centre de Podologia autoritzat pel Departament de Salut

Av. de la Vila, 4 baixos // 08180 Moià

 93.820.91.55 - 659.660.348

El diferent és l'habitant de Gaza, el jueu, l'immigrant amb papers, el sense-papers, el de raça gitana, el pobre, el sense-sostre, el gros, la grossa, el nan, la que parla diferent, el mut, la que no és d'aquí, el creient, el no-creient, la dona, el nen, l'homosexual, el trans... Sempre trobarem un diferent a qui posar a la picota perquè no té papers (has de ser legal encara que la gana t'impulsi a moure't), perquè van matar déu (fa uns dos mil anys, si és que tot això va passar), perquè ocupen un espai que els poderosos volen expropiar («marxeu de Gaza, que l'hem destrossada i ara la reconvertirem en un parc temàtic»), perquè han anat massa enllà en la defensa de la igualtat (ho diuen de les dones), perquè no hi ha manera que s'adaptin i fan mal als ulls (tot el que no és com a mi m'agrada).

En els anys trenta del segle passat, George Orwell, novel·lista, periodista i lúcid crític dels moviments totalitaris europeus (incloent-hi l'estalinisme), defensor a tort i a dret de la República federal espanyola, mort de tuberculosi a quaranta-set anys, no va dubtar a denunciar la mort de la veritat. El primer efecte del totalitarisme és l'apropiació del llenguatge, la desconsideració de la veritat objectiva i l'ull tecnològic que ens controla. La paraula més utilitzada en els discursos de Hitler i Mussolini és «poble» (*Volk* o *popolo*), i l'expressió que «tan sols el poble salva al poble» és

potser una forma bonica de dir coses molt negatives contra els nostres polítics i totes les institucions; en definitiva, respecte a la nostra forma de convivència.

No és casual la transformació d'idees que es consideraven positives, com virtut, bondat, solidaritat o fraternitat, en paraules negatives («bonisme», *woke* o d'altres). També es relaciona amb això l'aparició de moviments esotèrics per a retrobar les essències de la persona humana, de la forma de la Terra, de la inexistència del canvi climàtic, de la utilització de productes mèdics molt ben avaluats, o d'altres maneres de qüestionar la veritat avalada per la ciència. L'ull tecnològic ja és entre nosaltres i volen difondre que és la solució per a combatre la por, la inseguretat, els delictes i les ocupacions, amb dades errònies i fortament manipulades.

¿I si, de sobte, un malson del qual havíem despertat fa temps, que ja quasi no recordàvem, ens ataqués novament a nosaltres? «Digui trenta-tres», recordi els anys trenta, no repetim els mateixos errors que van propiciar el major desastre de la història del món. La responsabilitat és col·lectiva, però també individual. De tots i cada un de nosaltres.

ACTES I ESDEVENIMENTS

Un Nadal fred, plujós i amb neu i tot!

Elisa Roca

Bona part de les festes nadalenques van ser passades per aigua; a muntanya va ser neu, com feia anys que no es veia. El fred, que en un principi no va ser acusat, anà agafant protagonisme i feu acabar les festes amb tothom ben abrigat i amb temperatures tocant fons la nit de Reis, incloent-hi una nevadeta. Tot plegat, però, no va fer desistir els vilatans de participar en el grapat d'activitats que es van fer aquests dies festius.

Podríem dir que va ser el dia 6 de desembre, amb l'engegada de la 33a edició de l'Exposició Pessebrista —que, com cada any, fa visible la bona salut dels diorames a Moià amb la mostra d'una trentena de pessebres— i el diumenge 7, amb la Matinal de Pessebres, que s'obrien les portes a les festes nadalenques. Seguidament, el dia 9 es va dur a terme l'encesa de llums nadalencs als carrers de la vila. El grup Buidant la Bota va animar i engrescar el públic que s'havia concentrat per veure l'esdeveniment i el convidà a recórrer durant quasi dues hores els carrers il·luminats. Per tal d'escalfar el públic enfredoritzat després de tanta xerinola, JR Pizzas va convidar a vi calent i caldo, que tothom agraï. Els

voluntaris que ja fa anys que col·laboren en l'encesa dels llums del campanar, enguany també van deixar l'estel i la lluminària en perfectes condicions per a passar les festes.

Així mateix és una bona entrada en les festes nadalenques la ja tradicional

Nit de Somnis (fot. Ajuntament de Moià)

—han completat dinou edicions— Nit de Somnis, organitzada per l'AMPA de l'escola de dansa. Van actuar, a partir de les deu del vespre, del divendres 19 de desembre, alumnes de la mateixa escola intercalant-se amb actuacions de Hand to Hand, de peces musicals interpretades per membres de l'Espai Musical, i fragments d'obres del grup de teatre que dirigeix el moianès Jordi Guinart. Amb l'en-

trada s'hi incloïa una copa de cava i un pica-pica. Com cada any, Les Faixes es va omplir i la gent va gaudir d'un fantàstic espectacle.

Dos dies després es va celebrar la Fira del Tió, amb un munt de carpes a la plaça Major, estenent-se cap al carrer de Sant Antoni i el del Comerç. Es van concentrar un bon nombre de parades d'artesans, d'alimentació i de motius nadalencs que atragueren molts vianants, que badaven i compraven durant tot el matí. L'organització va incloure-hi dues cercaviles amb el *gegant boig*, acompanyades de la xaranga Hopeta, una narració del conte de Nadal a la plaça del Colom, i a l'entarimat de la plaça Major es va fer caçar el tió per a tots els nens i nenes que hi eren presents. Entre aquestes i altres activitats, Cultura Activa i el Saleru anaven preparant uns boníssims pans amb botifarra o pernil que va ser un bon tast abans de dinar.

I a les set del vespre es va celebrar el Concert de Nadal amb l'Orquestra de Cambra del Moianès, que interpretà, primerament, vuit cançons russes op. 58 d'Anatoly Liàdov i, tot seguit, la suite op. 71a «El trencanous», de Txaikovski. També es pogué gaudir de moments de dansa amb alumnes de l'Escola Municipal de Dansa Somnis. Una vetllada musical brillant. Com també ho van ser els concerts del Cor Xera i el Cor

Bonaire de Tona, que van actuar conjuntament a l'Auditori de Sant Josep el dia 3 de gener, i el que tingué lloc a Les Faixes el dia 4 amb el grup Swing Engine Orchestra.

D'un caire més popular va ser la cantada de nades a càrrec de membres de l'Espai Musical el dia 23 de desembre a les sis de la tarda, que va amenitzar el brogit de les compres nadalencs amb un repertori generós i molt ben interpretat.

Cursa de Sant Silvestre (fot. Ajuntament de Moià)

La Nit de Nadal, es va sentir el repic de campanes previ a la Missa del Gall i ja en el 2026 es va tornar a sentir, el dia de Reis. Un any 2026 en què el campanar celebrarà els tercer centenari de l'acabament de la seva construcció.

Per al dissabte dia 27 de desembre hi havia programada la visita dels Patges Reials a la plaça Major, però s'hagué de canviar la ubicació per la continuada plu-

ja, que ja ens havia acompanyat un parell de dies abans i que no volgué donar treva. Així, doncs, s'hagueren d'aixoplugar a l'entrada de la casa de la vila i rebre així les cartes plenes de desitjos de la quitxalla que hi va fer cap.

L'últim dia de l'any, com és tradició i que no es perdi, es va celebrar la 31a edició de la cursa de Sant Silvestre, que reuní més de dos-cents participants. Organitzada per Trail Moianès, va omplir de barrets de Pare Noel tot el trajecte, i el bon humor i l'esport foren la tònica de la correguda.

Han estat unes festes on no ha faltat tampoc temps de diversió per als joves, amb tres nits —la de Nadal, la de Cap d'Any i la del 4 de gener— de Djs i gresca assegurada. Com tampoc no van faltar els quintos organitzats pel C.E. Moià, que reuniren un nombrós públic com cada any i on es repartiren infinitat de premis.

L'arribada dels Reis d'Orient, el vespre del dilluns dia 5 de gener, va donar per acabades les festes d'enguany. El trajecte previst de la rua es modificà i simplificà a causa del fred i la neu que havia caigut durant el dia. En lloc d'acabar a la casa de la vila, s'anà directament a l'església i allà foren rebudes Ses Majestats, acompanyades dels seus patges, per en Cesc Aliberch com a representant eclesiàstic, que els va

donar la benvinguda i, no cal dir-ho, havent-hi també un copió de nens i nenes que omplien el temple. L'alcalde, com cada any, va ser-hi present per donar als Reis d'Orient la clau mestra de totes les cases de la vila, moment que la canalla viu amb molta atenció. Com a novetat, va haver-hi un nou personatge, anomenat *Lluminet*, abillat amb vestuari d'època, antifaç i un barret ben acolorit, muntat en una virolada carrossa juntament amb els

*«Lluminet», el nou personatge de la cavalcada de Reis
(fot. Ajuntament de Moià)*

seus patges i que representa l'ajudant dels Mags perquè aquests no tinguin cap problema a l'hora d'accedir a les cases del poble. Una altra primícia va ser l'actuació de dues membres del grup de teatre de carrer El Remolí, que posaren el seu toc d'humor fent de «tietes», vingudes de Castelló de la Plana, de l'Andreu Vilardell, mestre de cerimònies de l'acte.

Els Pastorets: un gran somni

Alícia Arisa

Un any més, per Nadal hem gaudit de la tradició tan nostrada dels Pastorets, amb tres representacions, els dies 25 i 27 de desembre i 1 de gener. Els encarregats de l'adaptació i direcció de l'obra de Folch i Torres, per segon any consecutiu, van ser els membres de la companyia Tres Panys.

* * *

Els Pastorets d'enguany es van presentar com un gran somni, pel fet que la representació sorgeix del relat que un avi comença a explicar a les seves netes, la Lluquet i la Rovelló, però que ha d'interrompre per l'arribada inesperada, si bé molt desitjada, d'un altre net que no saben on era. Les nenes s'adormen i el relat continua en un somni que explica les aventures dels coneguts pastorets, en aquest cas pastoretetes, amb la lluita del bé contra el mal i el triomf final del primer que culmina amb el naixement de Jesús i l'adoració. L'obra acaba quan les nenes es desperten del somni, reben la notícia del retorn del germà i tota la família reunida sent la joia de Nadal, estan junts, s'abracen els uns als altres i conviden el públic a fer-ho amb els seus amics o familiars presents.

En la presentació, els membres de Tres Panys van explicar que l'obra arrossega un centenar de persones entre actors, músics, *attrezzo*, tramoies, control de so i llum, apuntadores, perruqueria i maquillatge, etc. El resultat d'aquesta participació massiva va ser una representació molt fluida, amb una posada en escena àgil i serena, enriquida per la música en directe. Encara que la història fos la de sempre, s'hi han afegit actualitzacions, com la del personatge del quec Jeremies que anava acompanyat del seu ase, no pas un animal pràctic de tir, sinó

una mascota a la qual mostra adoració amb gestos que resulten còmics i que en fan un personatge que voreja el ridícul. També el de la Isabeló, que, convertida en Iscle, és un jove perpètuament adolescent que necessita més que mai que la seva mare no l'abandoni per no anar a l'infern.

Destacable, l'equilibri de les interpretacions, la barreja d'actors experimentats i novells i la d'infants i adults. L'infern el poblaven els actors més joves, que van reeixir a presentar un lloc tan horripilant com sempre: si una cosa saben fer en aquesta edat és esgaripar, i ho van fer de meravella. Una aposta per a descobrir nous talents i fidelitzar-los.

La participació dels mateixos actors en alguns canvis d'escenografia va crear ritme. Escenes tradicionalment pesades, com ara les dels pastors, van passar com una revolada de joia i tertúlia entre veïns, amb la història satànica inclosa. Per cert, un Satanàs força humanitzat, o potser ho va semblar pel fet que avui en dia la majoria de governants del planeta acostumen a mostrar un tarannà diabòlic.

I uns àngels que amb les seves veus celestials van embadalir l'auditori cantant la cançó tradicional de «La Mare de Déu quan era xiqueta» per a l'escena de l'anunciació i el «Gloria in excelsis Deo» per a donar la bona nova als pastors.

* * *

Esperem tornar-los a veure l'any que ve. Mentrestant, l'enhorabona i l'agraïment als organitzadors i actors dels Pastorets d'enguany per la bona feina.

Les fúries infernals. Directors i elenc, saludant (fot. Sílvia Sánchez)

El cant de la Sibil·la

Eduard Altarriba

El dilluns dia 29 de desembre va resonar per primera vegada (que en tinguem constància) el cant de la Sibil·la a Moià, anunciant el judici final i el corresponent apocalipsi, des de l'església de Santa Maria. I ho va fer sota la batuta del col·lectiu Ex Abrupto amb la col·laboració d'un elenc de talents propis i/o propers: Pau Arissa (escenografia i escenificació), la soprano Clara Renom, Jordi Font (música), les coreògrafes Lluna Galarza i Queralt Farran, Paola Idrontino (vestuari) i Marco Domenichetti (disseny immersiu).

La cosa va començar amb un èxit de públic, que, en part, no pogué accedir al recinte eclesiàstic per no desbordar l'aforament de 350 persones. Una hora abans de l'obertura de les portes, la cua ja dona-

va la volta a tota la plaça i es perdia pel davant de la porta.

I amb el temple ple de gom a gom, lliure de bancades, envoltat de llums i sons, es va fer l'espectacle immersiu. Una Sibil·la que, per obra i gràcia d'Ex Abrupto, va transmutar el cant monòdic, el sever advertiment de profetessa, en un torcebraç entre la llum i la foscor, un cant desesperat en què al final les tenebres, personificades en una diabòlica figura, prevalen sobre l'angelical (però terrible) Sibil·la. Aquesta particular lluita tenia en diferents extrems de l'església els seus representants: al cantó de l'altar, la coral Canigó, que va tenir a bé interpretar, entre altres peces, els goigs de Santa Maria, mentre que, a l'altra banda, al prosceni, la figura

El cant de la Sibil·la, a l'església parroquial (fot. Eduard Morató)

satànica feia la seva intromissió en l'espai. La Sibil·la, entronada sobre una superfície mòbil i escortada per dues figures angelicals, va anar evolucionant d'un cantó a l'altre dels dos pols, obrint-se pas entre el públic i esquivant làmpades, fins que l'atac de les hosts infernals va posar punt final a la dicotòmica lluita amb la victòria de les forces obscures i l'aniquilació de la torre de llum. Que per alguna cosa l'obra es deia «El darrer cant de la Sibil·la».

Així, Pau Arissa, el director d'escena, aquesta vegada ha hagut de bregar amb llenguatges molt diferents del de les seves obres anteriors (Pastorets, Cabra d'Or, Tres Panys...), acostant-se a un llenguatge molt més semblant al de l'Ex Abrupto o de la Fura dels Baus, que per alguna cosa tenim aquest rizoma estenent-se per les entranyes del poble. Segons explica el mateix Arissa, va entomar la proposta com un repte. Ell mai no havia fet un espectacle immersiu, i la greu solemnitat amb la qual s'acostuma a representar aquest cant paralitúrgic no donava cap pista ni precedent sobre com plantejar-ne una versió immersiva tant en la dramaturgia com en la interpretació. Així va partir del més evident, la lletra, fent un estudi de les diferents versions i les arrels d'aquest càntic. A partir d'aquí va anar plantejant la proposta de text i de dramaturgia en diàleg constant amb els altres membres de la producció, els quals, com ell, havien estat ungits amb una total llibertat creativa: la música, la direcció artística, la coreografia... D'aquest treball col·laboratiu en van anar sorgint idees, l'estructura de l'obra, a partir de la qual van bastir l'escenificació final. El problema, segons explica el Pau, és que era una obra immersiva però no se'n podia fer cap assaig general amb públic. A més, no van tenir ple accés al recinte fins poc abans de l'estrena. Una cosa i l'altra van comportar un grau d'incertesa que, a pilota passada, podem dir que va ser superat.

*Clara Renom interpreta la Sibil·la
(fot. E. Morató)*

La contundència i la voluntat innovadora i transgressora de l'espectacle, però, també va provocar algunes aixecades de cella entre persones que opinen que l'església no és un lloc per a representar segons quines coses, sobretot si tot plegat implica una victòria del mal sobre el bé amb un dimoni giravoltant per la nau. Però jo, que no soc home de fe, no hi tinc gaires objeccions. L'actuació de Clara Renom, la part musical deguda a Jordi Font, els magnífics vestuaris d'Idrontino... tot plegat em va semblar una proposta molt ben travada. Tan sols em va resultar una mica abrupte el final, que va descol·locar el públic acostumat a ovacionar els artistes com a ritual de tancament. Tinc la impressió que la immensa majoria d'assistents, coneixedors del segell Ex Abrupto, ja esperava un llenguatge escènic arriscat, una proposta excèntrica i, en general, van sortir prou entusiasmats del temple. Falta saber si el darrer cant era premonitori d'un espectacle irrepetible o bé que, més enllà dels bolos que pugui fer, l'any vinent consolidarem la nostra particular Sibil·la com a tradició nadalenca.

LES ENTITATS INFORMEN

Biblioteca Municipal 1 d'Octubre

Amb les visites escolars de la primera quinzena de novembre es va treballar la figura de Josep Carner, així com l'element poètic de la seva obra *Bestiari*, a partir de «La capsa de les bèsties». Aquesta exposició itinerant va permetre d'escoltar alguns fragments recitats dels poemes, les adaptacions musicades dels mateixos versos o també gaudir d'una interpretació

ços tecnològics influeixen en el nostre dia a dia.

El dimarts dia 11 de novembre es va fer un taller de robòtica per a infants amb la cooperativa d'enginyeria La Codornella i el robot Veta. Es van treballar la programació i la robòtica de manera manipulativa, senzilla i cooperativa.

El dia 14 es va celebrar la Supernit de les Biblioteques. Gràcies a la col·laboració de tots els súpers i després de resoldre diverses proves, s'aconseguí despertar la Guardiana de les Històries, un personatge màgic que vetlla perquè les històries i els llibres no es perdin mai.

Sota el marc del 25-N, Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència envers les Dones, es van exposar les obres de Reinvidic[ART], el Grup d'Artistes pels Drets Socials, amb el títol «Continuem lluitant contra la violència envers les dones i el seu entorn».

El 20 de novembre es va celebrar una nova sessió del taller de literatura infantil, a càrrec de la Mireia i la Vero. A través dels contes es parlà del tema central d'aquesta trobada, el bosc, i les diverses maneres que té la literatura infantil de representar la natura.

El 21 de novembre es va organitzar una marató del joc de taula «La fallera calavera». Aquesta activitat formava part de la iniciativa «Mou fitxa per València: junts juguem, junts reconstruïm», centrada a donar suport a la gent i territoris afectats per la DANA que va colpejar València l'octubre del 2024. El joc com a eina de transformació social.

El dia 24 va tenir lloc el club de lectura de novel·la, a càrrec de Marian Baqués. En aquesta ocasió es comentà l'obra *Coses petites com aquestes*, de Claire Keegan.

*Guanyadors de les paneres literàries
(fot. Bibl. Mun. 1-O)*

del cant dels animals amb instruments tradicionals.

El dia 7 de novembre, la científica Berta Casas, del Barcelona Supercomputing Center, va fer la xerrada «La revolució quàntica des de l'experiment de la doble escletxa», l'objectiu de la qual era connectar la ciència amb la vida quotidiana, per tal de fer conèixer com aquests aven-

Finalment, el 28 de novembre es va cloure el Cicle de Tardor «Dibuixar i pintar a l'aire lliure», a càrrec del Cercle Artístic del Moianès, amb la xerrada «Primer *sketchakucha* de la Catalunya Central».

El mes de desembre va començar amb l'activitat «Llegir el teatre»: primer, amb Elvira Permanyer es va llegir i comentar *La corona d'espines*, de Josep M. de Sagarra, i després hom anà al Teatre Nacional per veure l'obra. També es dugué a terme el club de lectura en anglès, dedicat a la novel·la *Normal people*, de Sally Rooney, a càrrec de Shelley Theodore.

El 5 de desembre es va presentar el llibre *República o decadència: un manifest vitalista*, a càrrec del seu autor, Joaquim Franch, acompanyat de Baltasar Fonts. El dia 12, la traductora i investigadora Gerta Payàs va fer la xerrada «Llengües i colonialisme: la traducció com a instrument

de colonització, resistència i acollida».

Amb motiu de les festes de Nadal a la biblioteca es va realitzar un taller de garlandes per a guarnir l'arbre i tots els racons de la casa, i el 2 de gener, un taller de fanalets per a sortir a rebre els Reis d'Orient, a càrrec de Jim Art.

El dia 30 de desembre vam tancar l'any amb l'espectacle familiar de teatre màgic «Llegir els estels», a càrrec del mag Nür. A través de jocs de mans, un patge reial relatava com va seguir el camí de les estrelles en la nit més especial, la Nit de Reis. I vam fer el sorteig de les paneres literàries. Els guanyadors foren Dolors Lozano, Assumpta Mas, Lluc Martorell i la classe de 1rA de l'Escola Pública Josep Oriols i Roca. Enhorabona!

Us desitgem un bon 2026 ple de lectures, i recordeu que a la biblioteca oferim un ventall d'activitats culturals i de lleure per a totes les edats: veniu-nos a veure!

SAVI, Servei d'Acompanyament a la Vida Independent

FADEAM, Fundació d'Atenció als Discapacitats Els Avets de Mojà

Els Avets gestionem al Moianès des de l'any 1981 serveis per a persones amb diversitat. Estem acreditats per a fer-ho per part de la xarxa de Serveis Socials d'Atenció Pública.

El SAVI consisteix a donar unes hores setmanals d'atenció directa a l'individu per a proporcionar eines, el suport en la presa de decisions i fer el seguiment necessari. Elaborem un pla de treball conjunt que s'aplica tant a les activitats de la vida diària en la pròpia llar com a la convivència amb la comunitat a nivell de treball, lleure, salut...

A qui va adreçat? A persones d'entre 18 i 65 anys amb diversitat intel·lectual i/o a persones amb una discapacitat derivada de malaltia mental que vulguin viure soles

o amb acompanyants que compleixin els criteris de convivència.

Objectiu. Contribuir al desenvolupament de les persones amb diversitat en les activitats de la vida diària, tant a la seva llar com a la comunitat, i possibilitar-ne l'autonomia.

Criteris de convivència. Els acompanyats han de viure sols o amb altres persones del mateix programa, o bé amb familiars que tinguin reconegut un grau de dependència I.

El nostre equip tècnic us pot assessorar sobre les condicions d'accés i els tràmits per a accedir a aquest programa, tant a nivell particular com a partir dels serveis socials públics. Telèfon de contacte: 722 49 43 83.

Creix el Concurs de Piano de Moià

Joventuts Musicals de Moià

Els pròxims dies 7 i 8 de març se celebrarà la tercera edició del Concurs Infantil i Juvenil de Piano Maria Vilardell Viñas, que organitza Joventuts Musicals de Moià, amb bones novetats. Gràcies a la implicació de la Generalitat, el concurs ha pogut créixer doblant l'aportació dels premis. A més, comptarà, al final de cadascun dels dies de celebració, amb una cerimònia de lliurament de guardons que inclourà altres tants recitals de piano.

El primer anirà a càrrec d'un dels membres del jurat i home ben lligat a Joventuts Musicals com és el pianista Xavier Ricarte, actualment resident a Hamburg i que a Moià hem anat seguint en el seu meritori creixement com a artista. El segon dia el pianista que oferirà el recital serà Àlvaro Fernández-Bravo, guanyador juvenil de la primera edició del concurs, que actualment realitza una gira de deu concerts per tot Catalunya com a part del primer premi del nostre concurs, ja que, a part del guardó en metàl·lic, el guanyador és inclòs en el catàleg de la Xarxa de Músiques de Joventuts Musicals de Catalunya, cosa que li permet de realitzar un seguit de concerts i que és un dels millors

premis que pot rebre un jove músic: la possibilitat continuada de trepitjar els escenaris.

El concurs es divideix en tres categories en funció de l'edat dels seus participants, amb atorgament de premis per cada una de les categories, a més d'altres premis secundaris, com ara a la millor interpretació d'una obra catalana o d'un estudi.

El cicle de joves talents

D'altra banda, els guanyadors participen també en el cicle de concerts Maria Vilardell Viñas, juntament amb els guanyadors del concurs del Campus Musical de l'estiu. Aquest cicle vol donar igualment l'oportunitat d'actuar als músics més joves com a part fonamental de la seva formació. Enguany el cicle començarà el 28 d'abril amb l'actuació del Trio Auró, que va guanyar el segon premi del Campus, i es clourà el 13 de juny justament amb un pianista moianès, Gerard Romeu, guanyador del primer premi en la categoria aleví en la darrera edició. El cicle tindrà un total de set concerts i serà d'entrada lliure, igual que les proves del concurs.

Més informació a la web www.joventutsmusicals.cat/moià.

MOIÀ

Avda. Zona Industrial, s/n

Tels. 93 830 12 25

93 820 77 77

AVINYÓ

Antoni Prat, s/n

Tel. 93 838 72 78

SANT QUIRZE SAFAJA

Ctra. de Mollet-Moià

Km. 25,400

ROVIRA
GAS-OILS

CALEFACCIONS - INDÚSTRIES
AGRÍCOLA - AUTOMOCIÓ

SERVEI A DOMICILI
TELS. COMANDES :
93 830 12 25 - 93 820 77 77

Notícies del Cercle

Cercle Artístic del Moianès

Lliurament de premis de la Pintura Ràpida de l'Estany (fot. Cercle Artístic)

Durant els mesos de novembre i desembre el Cercle Artístic del Moianès va mantenir una activitat constant, consolidant propostes ja arrelades i encetant experiències que apunten cap al futur.

Els cursos de dibuix i pintura van continuar amb normalitat, mantenint un bon nivell de qualitat i una assistència sostinguda. Les sessions es desenvoluparen amb regularitat i bon ambient, refermant l'interès i el compromís dels participants amb la pràctica artística al llarg del curs.

La dibuixada del mes de desembre es va celebrar a l'Estany, en una jornada marcada pel fred però també per la presència entusiasta de dibuixants vinguts del Moianès, Osona, Bages i Barcelonès. Aquesta trobada fou especialment significativa, ja que corresponia a la dibuixada número 90 del Moianès, una xifra rodona que actua com a preludi del que serà el 2026, any en què se celebrarà el desè aniversari de les dibuixades al Moianès, amb la simbòlica dibuixada número 100 ja a la vista.

A la Biblioteca de Moià va tenir lloc una proposta nova dins el cicle d'activitats: la

primera *sketchacucha* del Moianès. Una *sketchacucha* és un format de presentació breu i dinàmic en què diversos dibuixants comparteixen els seus quaderns, experiències i processos creatius a partir d'imatges projectades i intervencions curtes. L'assistència va ser moderada, però l'ambient proper facilità un interessant intercanvi d'experiències entre dibuixants.

Com ja és costum, el Cercle Artístic del Moianès va col·laborar en el 54è Concurs de Pintura Ràpida de l'Estany, una cita plenament consolidada dins el calendari artístic del territori. El concurs comptà amb una trentena de participants, que al llarg de la jornada plasmaren els paisatges i racons del municipi amb sensibilitat i rapidesa.

El jurat va atorgar els guardons següents: 1r premi, Antoni Mariscal; 2n premi, Elisabet Hidalgo; 3r premi, Julio García Iglesias.

Amb totes aquestes activitats de fi d'any, el Cercle tanca el 2025 reforçant la comunitat artística i posant les bases d'un 2026 ple de celebracions, dibuix i projectes compartits.

Reivindic[ART] va omplir Moià d'art i denúncia social durant el mes de novembre

Col·lectiu Reivindic[ART]

El col·lectiu Reivindic[ART], format per artistes vinculats a la comarca del Moianès, va dur a terme durant el mes de novembre diverses activitats que van utilitzar l'art com a eina de denúncia i reflexió social, amb l'objectiu de reivindicar els drets socials i visibilitzar les violències que afecten les dones i el seu entorn.

En el marc dels actes del 25-N, Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència envers les Dones, el col·lectiu va presentar a Moià dues exposicions.

La primera exposició es pogué visitar a la Biblioteca de Moià del 17 al 30 de novembre i reuní obres creades en anys anteriors per deu artistes del grup. La mostra proposava una reflexió sobre

la violència masclista i altres injustícies socials, destacant treballs que mantenien plena vigència pel seu contingut reivindicatiu.

La segona va tenir lloc a la sala d'exposicions del Casal de Moià del 23 de novembre al 7 de desembre, amb la participació de vint artistes i obres originals. Aquesta mostra abordava la violència de gènere, la violència digital i la violència vicària, així com l'impacte d'aquests fets en l'entorn de la dona, a través de propostes artístiques diverses.

Amb aquestes exposicions, Reivindic[ART] ha reformat el seu compromís amb l'art com a eina de consciència crítica i transformació social.

Exposició de Reivindic[ART] al Casal

El Cor Xera de Moià enceta el curs 2025–2026 amb nous projectes i una intensa activitat

Cor Xera

El Cor Xera de Moià ha començat l'actual curs 2025–2026 amb una trentena de cantaires repartits entre sopranos, contralts, tenors i baixos. La formació afronta aquesta nova etapa amb la incorporació de Ricard Cots en la direcció musical.

Els assaigs del Cor Xera tenen lloc el dilluns, de 21.15 h a 23.00 h, i el seu funcionament es basa en projectes trimestrals, un format que facilita la incorporació de nous cantaires al llarg del curs.

Durant el període nadalenc, la coral ha participat en dos concerts destacats. El primer va tenir lloc el 7 de desembre, a la sala La Canal de Tona, en un concert compartit amb el Cor Bon Aire i la Coral

Serpent Canta de Manlleu. El segon se celebrà el 3 de gener a l'Auditori de Sant Josep de Moià, en un concert conjunt amb el Cor Bon Aire, que va omplir l'aforament de la sala.

En aquest darrer concert, el públic pogué gaudir d'un repertori preparat per ambdues formacions. El programa del Cor Xera comptava amb peces nadalenques i amb obres d'altres estils, com *Ecce Homo*, *Ave Verum* i el *Lacrimosa* del Rèquiem de Mozart.

El Cor Xera continua així consolidant la seva presència cultural en el territori, bo i mantenint obertes les portes a tothom qui tingui interès a formar part del projecte coral, independentment de l'experiència prèvia.

El Cor Xera, en la seva actuació del 3 de gener (fot. Cor Xera)

Intervencions arqueològiques a Moià per a la recuperació del patrimoni bèl·lic

Museu de Moià

La darrera setmana de novembre es va dur a terme una nova campanya d'intervencions arqueològiques a les trinxeres del pla del Cospinar, situades en el camí que va a les Coves del Toll. Aquestes actuacions han permès d'excavar dues noves línies defensives que se sumen a la que ja va ser intervinguda l'any anterior de les quatre que actualment es tenen identificades en aquest entorn. Amb aquesta actuació es posa fre a un procés de degradació i oblit al qual, amb el pas del temps i la proliferació de la vegetació, aquests vestigis de la guerra civil semblaven condemnats. La recuperació i documentació de les trinxeres permet no solament de conservar-les, sinó també d'entendre millor el seu paper en els darrers mesos del conflicte.

Les dues trinxeres excavades enguany se situen aproximadament a 200 metres de distància de la intervinguda en el 2024 —que avui dia ja es pot visitar— i presenten característiques molt semblants. Es tracta de rases excavades directament al terreny natural, traçades en forma de ziga-zaga per minimitzar l'efecte de la metralla i esmorteir l'impacte dels projectils enemics. Aquest disseny era habitual en les fortificacions de l'època, perquè impedia que una explosió afectés la trinxera en tota la seva llargada.

Les obres han permès de constatar que cadascuna d'aquestes estructures presenta una amplada mitjana d'uns 0,80 metres i una fondària variable, situada entre 0,50 i 0,80 metres. En total, s'han excavat uns 45 metres lineals, si bé no és l'extensió total. Les troballes materials han estat escasses, fet que indica un ús

menys intens que el documentat en la intervenció de l'any anterior. En una de les trinxeres no s'hi ha localitzat cap element bèl·lic rellevant, mentre que en l'altra només s'hi han trobat dues beines de bala, indici d'un ús puntual i segurament molt breu.

En comparació, l'estructura excavada l'any 2024 presentava una longitud de 18 metres i comprenia un pou semicircular de metralladora de 2,30 m de diàmetre interior i 0,70 m d'alçada. Malgrat la seva funció prevista, les proves trobades confirmen que aquest espai no va arribar a allotjar cap metralladora pesant, sinó que fou utilitzat com a posició de tir amb fusell. Les moltes beines trobades arran de la paret oest de la trinxera ho corroboren: probablement un soldat hi va disparar repetidament, aprofitant l'estructura com a parapet durant un episodi concret de combat.

Es calcula que cada trinxera podia donar cobertura a una quinzena de soldats. Tanmateix, la informació que ens aporta l'arqueologia demostra que aquestes fortificacions no es van fer servir amb tot el seu potencial. Les circumstàncies del moment —el front avançava ràpidament cap al nord i les tropes republicanes es trobaven en retirada— van convertir aquestes posicions en reductes de resistència més que no pas en línies estables de defensa. Eren punts pensats per a frenar, ni que fos unes hores, l'avenç de les forces rebels i guanyar temps per a afavorir la retirada cap a la frontera. Va ser l'últim alè d'unes tropes per a donar temps a la fugida cap al nord.

Tot i que els episodis més intensos que s'hi vinculen formen part del

conjunt conegut com **els Combats de Moià**, en què les forces de l'Exèrcit Popular van enfrontar-se a les tropes franquistes, la construcció d'aquestes trinxeres és anterior. El seu disseny i execució se situen entre l'estiu i la tardor de 1938, quan la guerra encara era viva però el desgast del bàndol republicà ja era evident. Les fortificacions no van entrar en funcionament fins mesos després, quan l'ofensiva «nacional» obligà les tropes republicanes a recular ràpidament cap al nord del país. El pla del Cospinar es va convertir llavors en un punt estratègic de contenció per a evitar que el front obrís el pas directe cap a la plana de Vic, després que el pla de Bages ja hagués caigut en mans de l'enemic.

Així, el municipi de Moià entra a formar part de la disputa militar a partir d'abril de 1938, moment en què el govern republicà va redactar les *Directivas para las líneas sucesivas de defensa en Cataluña*. Una de les sis línies fortificades que travessaven el territori català, coneguda com a **L4**, passava pels voltants del terme municipal. Això convertia el municipi moianès en un espai clau dins l'organització defensiva del país. Quan el gener del 1939 les tropes sublevades ocupen Manresa i avancen cap a Vic, Moià passa a primera línia de combat. Els enfrontaments documentats duren tres dies i ens

han arribat, entre altres fonts, gràcies al dietari de Joan Estevanell, que proporciona un relat de gran valor històric sobre aquell moment convuls.

La intervenció que s'ha dut a terme recentment és obra de l'empresa CatPatrimoni i ha estat promoguda per l'Ajuntament de Moià amb el suport del Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya i de Memòria Democràtica de la Diputació de Barcelona. El projecte compta amb la coordinació del Museu de Moià, que ha impulsat la recerca i la difusió dels resultats. L'objectiu principal és fer visibles aquestes restes, sovint oblidades, i convertir-les en un element actiu de transmissió del patrimoni i la memòria històrica. La voluntat és museïtzar les dues trinxeres acabades d'excavar, seguint el model de la que ja es pot visitar, i transformar aquest sector del pla del Cospinar en un espai obert al coneixement, la reflexió i el respecte per la història.

Recuperar aquestes estructures equival a recuperar una part de la nostra memòria col·lectiva. Les trinxeres ens recorden que el paisatge que trepitgem avui va ser, fa menys d'un segle, escenari de temor, lluita i resistència. Fer-les

visibles no solament dignifica el passat, sinó que també ens ajuda a entendre'l, a contextualitzar-lo i a transmetre'l a les generacions futures.

*Una de les trinxeres excavades
(fot. Museu de Moià)*

Subvenció per a l'execució del projecte de conservació funcional del campanar

Amics del Campanar de Moià

L'Ajuntament de Moià ha obtingut una subvenció de 93.975 euros del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya destinada a finançar una part de l'execució del «Projecte de conservació funcional i manteniment del campanar de l'església de Santa Maria de Moià». El cost total previst per a l'execució del projecte és de 130.000 euros i permetrà d'activar actuacions essencials per a garantir la preservació, la seguretat i la funcionalitat d'aquest element patrimonial emblemàtic. El projecte inclou la restauració del sistema de campanes, l'arranjament de les cobertes exteriors i de la sala de campanes, com també la fabricació d'una nova campana major.

El projecte bàsic va ser encarregat l'any 2024 per l'associació Amics del Campanar de Moià al músic, campanòleg i director de l'Escola de Campaners de la Vall d'en Bas, Xavier Pallàs Mariani. El document tècnic, lliurat el març del 2025, defineix les intervencions necessàries per a atendre les mancances identificades, preservar el patrimoni cultural i immaterial associat al campanar i recuperar la sonoritat històrica del conjunt. En aquest sentit, la Comissió Diocesana per al Patrimoni Cultural del bisbat de Vic va informar favorablement sobre el projecte el passat mes de maig i els pròxims mesos s'haurà de redactar el projecte executiu d'obres.

Objectius principals

El projecte té com a objectiu corregir les deficiències de conservació detectades en els sistemes de toc de les campanes i en les cobertes exteriors del campanar, que pateix infiltracions d'aigua destacables. Entre les actuacions més urgents

hi ha la reposició del morter de calç en els terres del coronament i del pis de les campanes per a evitar infiltracions d'aigua.

En l'aspecte funcional i de seguretat, el projecte contempla la restauració i adequació dels elements del sistema de toc de les campanes —batalls, jous, palanques, topalls i cordes— per a permetre la recuperació segura dels tocs manuals tradicionals catalans, com batallades, tritllar o repicar, ventar i asseure les campanes. La intervenció també preveu una reorganització estratègica de les campanes d'ús cultural per a facilitar el toc i millorar les condicions de treball dels campaners.

La sala de campanes serà objecte d'una actuació específica per a millorar-ne la seguretat i l'accessibilitat. Aquest espai es condicionarà per a fer-lo més segur i accessible tant per als campaners com per al públic.

Nova campana major

Una de les actuacions més rellevants del projecte és la fabricació d'una nova campana major destinada a recuperar la sonoritat original del campanar i completar el conjunt tal com existia abans de la seva destrucció l'any 1936. La nova campana respon a criteris patrimonials i musicals, ja que històricament aportava profunditat i riquesa tímbrica al conjunt i permetia l'execució íntegra dels tocs tradicionals.

Característiques principals de la nova campana major:

Material: bronze amb un 80% de coure i un 20% d'estany, amb altres metalls en quantitats inferiors a l'1%. El fonedor haurà d'aportar una anàlisi metal·logràfica per a garantir-ne la qualitat i la durabilitat.

Forma: perfil europeu tradicional,

coherent amb les campanes existents.

Dimensions i afinació: inspirada en la campana desapareguda, d'uns 1.440 kg, 135 cm de diàmetre i 110 cm d'alçada. La nova campana haurà de tenir un pes mínim de 1.150 kg (jous a part) i serà afinada a la nota MI, per harmonitzar-se amb la resta de campanes del conjunt.

Aquesta nova campana no suposa cap ampliació del conjunt, sinó la recuperació d'un element patrimonial perdut, clau per a restituir l'equilibri sonor i simbòlic del cloquer i recuperar un referent sonor de gran valor històric i emocional per al municipi.

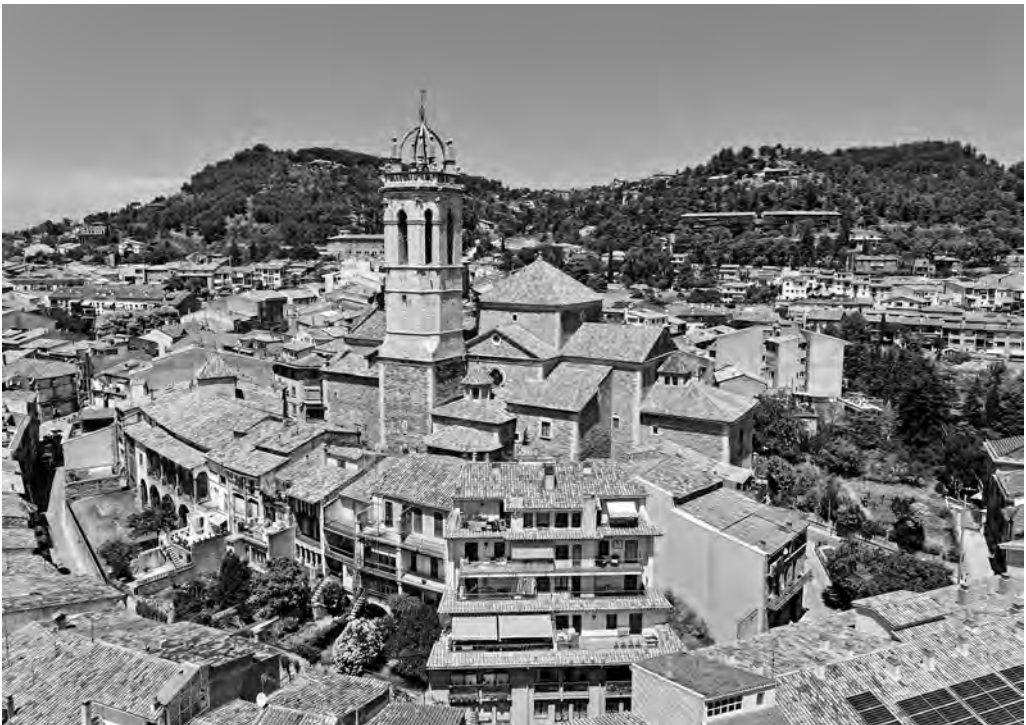
Preparatius del tricentenari (2026)

Mentre es comença la tramitació per a poder executar el projecte, l'ajuntament de la vila i l'Associació Amics del Campanar de Moià ja han començat els preparatius dels actes del tricentenari de l'acaba-

ment del campanar, que se celebraran al llarg del present any 2026. La commemoració, organitzada conjuntament amb la parròquia de Santa Maria, inclourà activitats culturals, patrimonials i de divulgació per a destacar tres segles d'història del monument més emblemàtic del municipi.

D'altra banda, seguint l'exemple de la ciutat de Vic i a iniciativa dels Amics del Campanar, l'Ajuntament de Moià preveu de portar pròximament al ple municipal l'aprovació de la declaració dels tocs i del so de les campanes de Moià com a Bé Cultural d'Interès Local (BCIL), a fi de donar-los la rellevància cultural i patrimonial i la protecció legal que mereixen.

Amb la concessió d'aquesta subvenció i l'arrencada dels preparatius del tricentenari, la nostra vila fa un pas decisiu vers la conservació del seu patrimoni i la recuperació de la seva memòria arquitectònica i sonora.

El campanar de Moià celebra enguany el seu tricentenari (fot. Amics del Campanar)

MOIANÈS

Ruaix, homenatjat a Castellterçol

Jaume Clarà

Rigor, profunditat i tenacitat són tres substantius amb què Francesc Xavier Vila, conseller de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, va qualificar la feina de Josep Ruaix i Vinyet al llarg de la seva vida. Ho feu en la clausura de l'acte d'homenatge que l'Associació Amics d'Enric Prat de la Riba organitzà a Castellterçol el propassat dissabte dia 29 de novembre. Un treball ruaixià realitzat amb rigor i profunditat, i d'una manera tenaç, que, en paraules del mateix conseller, ha contribuït en gran manera a «ajudar-nos a tenir una llengua plena, dúctil, genuïna i flexible en tots els terrenys», des del més culte fins al més popular. Un coneixement per si mateix ja molt important, però que el lingüista moianès ha sabut estendre «al poble», fent de l'ensenyament del català una «vocació profunda». En aquest sentit, F.X. Vila feu referència al paper de la seva obra durant el franquisme, quan el català estava proscribit de l'ensenyament oficial, moment en què l'obra de Ruaix va permetre a molts milers de catalanoparlants d'accedir a l'escriptura de la

seva llengua, dominar-la en el seu nivell estàndard, depurar-la d'interferències indègudes, enriquir-ne el lèxic i conèixer-ne l'estructura i la història. Referint-se als 2,2 milions i escaig de «fitxes Ruaix», la major part d'elles autoeditades, la intervenció del conseller també va posar en relleu que, amb l'objectiu d'accedir al públic, «si Ruaix comencés a treballar avui, no m'estranyaria que ja tingués un català de YouTube, d'Instagram, de Tik-Tok...».

En un acte celebrat al Centre Espai Escènic davant uns cent trenta assistents i presentat per Xavier Graugés, el primer a prendre la paraula, després de les salutacions de l'alcalde de la vila castellterçolenca i del president de l'entitat organitzadora, va ser Carles Riera, que llegí el text preparat per Joan Ferrer Costa, membre de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. La intervenció, plantejada com una «*laudatio*» sense això ser contradictori amb l'amaniment amb tocs humorístics, començà amb l'intent de discernir què hi ha «entre el mite i la realitat» en parlar de la figura de Josep Ruaix —

M. Vila lliura una placa a J. Ruaix, entre els aplaudiments de C. Riera, F.X. Vila i N. Garolera

(fot. Generalitat de Catalunya)

CLÍNICA DENTAL PUJOL

Ctra. de Manresa, 35 - Baixos
08180 Moià
www.clinicadentalmoia.com
Tel. 93 830 06 98
Mòbil 629 058 269

ODONTOLOGIA GENERAL
URGÈNCIES
ORTODÒNCIA
IMPLANTS

posant com a exemple el personatge d'en Ruaix de les Fitxes, tret d'una novel·la d'Albert Jané— per a centrar la seva intervenció en el que Ferrer Costa anomena «la galàxia Ruaix», o sigui una «galàxia lingüística composta de diversos planetes que es mouen en òrbites d'harmonia analítica i pedagògica progressives», des del més bàsic manual titulat *Català fàcil* fins al més recent i complet —«gruixut com un missal», afirmà— titulat *Nous estudis de llengua* (2023), passant per tota l'àmplia obra intermèdia.

A continuació va ser el torn de Narcís Garolera, doctor en filologia catalana i expert en l'obra de Jacint Verdaguer. Uns quants anys més jove que Ruaix, tots dos van coincidir al Seminari de Vic. Per això, amb els substantius «mestre» i «amic» va encapçalar una intervenció en què repassà la trajectòria i l'obra ruaixiana des d'un punt de vista molt personal. A destacar alguns episodis sobre l'esperit catalanista de l'homenatjat, com la visita de quatre seminaristes a Moià l'11 de setembre de 1964 per commemorar els 250 anys dels fets del 1714, amb lectura per part de l'amfitrió, a dalt del campanar del temple parroquial, de fragments del llibre de Santiago Albertí *L'Onze de Setembre*, que aleshores s'havia acabat de publicar. O quan un professor del seminari va renyar els alumnes per parlar en català dient-los que usaven un «lenguaje tabernario» i

Ruaix s'aixecà i sortí de l'aula. L'aleshores seminarista Garolera també va ser usuari de les primigènies «fitxes Ruaix», sorgides precisament dels primers cursos de català que l'homenatjat organitzà en el centre formatiu dels futurs capellans del bisbat.

Abans de la cloenda del conseller Vila, tocà el torn al protagonista de l'acte. En un parlament en què repassà la seva vinculació amb la vila de Castellterçol i l'admiració per l'obra de Prat de la Riba, Ruaix se centrà en els problemes actuals de la llengua catalana: en primer lloc, el seu ús, aspecte en el qual advocà per «parlar i escriure el català tant com puguem, amb constància i amb tacte»; els efectes de la globalització, davant els quals cal presentar «un idioma digne i atractiu», i, finalment, el bon ús, que, seguint l'esperit de Pompeu Fabra, sintetitzà en «un català entroncat amb la nostra tradició genuïna (tant en el seu vessant literari com popular), amb una normativa lògica i homologable amb les altres llengües romàniques, com també amb el foment d'una tendència a l'aproximació dels diferents parlars, basant-se, per raons òbvies, en el català central».

L'acte d'homenatge, organitzat pels Amics de Prat de la Riba, entitat presidida per l'exalcalde Manel Vila, es conclougué amb el lliurament d'una placa a l'homenatjat i el cant de l'himne nacional de Catalunya.

L'Estany recupera els contenidors de brossa, però amb canvis

David Prat

Molts estanyencs han fet el tomb de l'any distrets amb la recuperació dels Pastorets i amoïnats per l'adeu de l'Alba i el Joan, que han estat tants anys al capdavant del forn de Cal Xaconet. Una novetat, tanmateix, afectarà ben aviat tothom; em refereixo a l'anunci del canvi de sistema de recollida d'escombraries a partir del febrer.

El 15 d'octubre del 2019 es va establir la recollida porta a porta a l'Estany. Aquests anys els estanyencs s'han anat acostumant a un sistema que va ser acollit amb conformisme i una mica de recel, perquè tots els canvis solen fer mandra. Gràcies al porta a porta, però, ha augmentat espectacularment l'índex de brossa reciclada, que ha passat del 34% al 75%, havent-se també reduït considerablement el total de residus generats. Segons dades de l'Agència de Residus de Catalunya, l'any 2019 el total de brossa generat pel poble va ser de 231 tones: 1,56 kg/habitant/dia (just la mitjana del Moianès). L'any 2024, en canvi, a l'Estany es van recollir 172 tones de residus: 1,23 kg/hab./dia, quan la mitjana del Moianès va ser d'1,48.

Deu haver-hi més d'una causa que expliqui aquesta davallada tan important de la generació total de residus del poble, però n'hi ha una que ràpidament ve al cap: el porta a porta impedeix que persones d'altres municipis aprofitin els contenidors locals per a abocar-hi les deixalles.

En qualsevol cas, el motiu d'aquest nou canvi és principalment econòmic, perquè la normativa europea obliga a fer que el servei de recollida de residus no sigui deficitari. En altres paraules: cal que es cobreixi íntegrament amb l'impost d'es-

combraries que paguem els veïns, sense aportacions dels ajuntaments per abaratir l'import de la taxa anual. En el cas de l'Estany, i d'acord amb dades de l'ajuntament, això suposaria augmentar la taxa d'escombraries de 146 euros anuals a 400, en cas de mantenir la recollida porta a porta.

I d'aquí la proposta de canvi i el retorn als contenidors. Però amb la novetat, aquest cop, que la fracció orgànica i el rebuig aniran en contenidors tancats que s'obriran amb targeta. D'aquesta manera, l'Estany pot garantir el compliment de la llei i el manteniment de la quota anual que han de pagar els veïns.

A partir del 12 de febrer els estanyencs podran triar qualsevol de les nou àrees que s'han previst per a posar-hi contenidors. Cada àrea disposarà de cinc contenidors, un per cadascuna de les fraccions en què cal separar les deixalles: resta o rebuig, orgànica, envasos, paper i vidre. Els contenidors de vidre, paper i envasos estaran oberts sempre i no caldrà targeta identificadora per a obrir-los. El de matèria orgànica s'haurà d'obrir amb la targeta i es podrà fer servir cada dia. Finalment, el contenidor de rebuig només s'obrirà el diumenge, a fi d'incitar els veïns a la correcta separació, però també perquè en pugui fer ús la població que té segona residència al poble. El servei de recollida ha estat adjudicat a Ampans, la mateixa empresa que fins ara s'ha fet càrrec del porta a porta.

El nou sistema garanteix que els contenidors de rebuig i matèria orgànica només els puguin fer servir els veïns del poble, però no permet de controlar què hi aboca cadascú, així com tampoc no pot assegurar un correcte ús de la resta de conteni-

dors. Xavier Bosch, el gerent del Consorci del Bages per a la Gestió de Residus (CBGR) que va presentar el nou sistema al Cine de l'Estany el dia 12 de desembre, admet que no existeix cap sistema perfecte i que tots tenen virtuts i defectes. Però alhora va mostrar confiança en el fet que l'Estany ja és un poble entrenat en una bona pràctica de separació, a diferència d'altres municipis que acullen els contenidors tancats sense haver passat prèviament pel porta a porta. Això fa confiar que l'índex de separació de brossa reciclable no reculi gaire.

Els estanyencs no serem, però, els únics que aquest any 2026 passarem a fer servir contenidors tancats i targetes. També ho faran Moià i set municipis més del Bages que formen part del CBGR. I aquests s'ajuntaran als onze municipis del Consorci que ja funcionen amb contenidors tancats. Aquesta vintena de municipis sumen un total de 40.000 habitants aproximadament. Manresa, Sant Fruitós i Súria (amb 95.000 habitants més) també tenen un sistema de recollida semblant, però gestionat al marge del Consorci.

Entre el 6 i el 12 de febrer es repartiran les targetes identificadores per a poder obrir els contenidors de rebuig i matèria orgànica. N'hi haurà dues per domicili, però també es podrà fer servir una aplicació gratuïta instal·lable als mòbils.

En la sessió de presentació del 12 de desembre el públic assistent va mostrar inquietud per algunes qüestions, a les quals els regidors i el gerent del CBGR van mirar de donar resposta. En destaquem algunes. La població disseminada en masies i ravals no tindrà contenidors específics i, per tant, haurà de traslladar-se al nucli urbà per desfer-se de les deixalles. També es va mostrar preocupa-

ció per l'impacte visual i les molèsties que poden provocar les nou àrees de contenidors (considerades excessives per alguns veïns) i finalment es va demanar informació sobre els criteris adoptats per a la tria d'aquests nou emplaçaments. Segons la regidora de Medi Ambient, Maria Ardiaca, els criteris han estat quatre: que la majoria

Xavier Bosch, gerent del Consorci del Bages per a la Gestió dels Residus, el dia de la presentació a l'Estany (fot. D. Prat)

de veïns hagi de caminar el mínim possible per a accedir als contenidors; que a l'emplaçament triat hi hagi prou espai per a acollir un rengle de cinc contenidors; que el camió de recollida tingui prou lloc per a passar i, si s'escau, girar; i que no hi hagi cablejat aeri just al damunt que entorpeixi les maniobres dels camions.

Un cop tancada la sessió, l'ajuntament va aprofitar el mateix acte perquè cada regidor de l'equip de govern fes un repàs públic de la feina feta durant aquests dos primers anys i mig de mandat. Acabat el repàs, no hi va haver preguntes del públic assistent.

DE FORA ESTANT

«Natura Centrum Est»: Marcel·lí Antúnez a la Sala Oval del MNAC

Eduard Altarriba

Des del 25 de desembre fins al 6 de gener, Marcel·lí Antúnez ha plantat el seu campament a la Sala Oval del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) amb *Natura Centrum Est*, una instal·lació que visita i recicla el treball que l'artista ha dut a terme des de l'any 2014 en col·laboració amb diverses entitats i col·lectius i en indrets tan variats com Olot, Anglaterra, Barcelona o el Japó. El resultat és una exposició transmutada en campament activista, des d'on Antúnez exerceix, amb la participació directa del públic, el seu activisme en favor de la natura.

I quan dic participació vull dir una participació tant conceptual com física. El públic fa servir elements i vestuari de la mateixa exposició-campament per a efectuar una manifestació, una rua reivindicativa conduïda pel mateix Antúnez i amenitzada per la banda de música Fail Again Ensemble. La primera d'aquestes rues va tenir lloc, lògicament, el mateix dia de la inauguració, el proppassat 25 de desembre, amb una nodrida assistència de públic, que, segons fonts del museu, va arribar a 4.500 persones i, segons les mateixes fonts, més de 28.000 visitants han pogut gaudir de la instal·lació durant aquest període.

Precisament ell, que durant molts anys va experimentar la fusió entre el cos i la tecnologia, va començar a virar, segons explica, arran de l'aparició del telèfon mòbil, que seria el símbol i el punt d'inflexió, el moment en què la tecnologia passa a ser un lligam constant i dependent amb un hipercapitalisme turbo accelerat que ens nega a nosaltres mateixos. Davant aquesta alienació, Marcel·lí Antúnez inicia una transició, un retorn potser, cap a l'es-

sència d'on en bona part prové: el roure, l'hort, el paisatge, el camí, la casa, el poble, Mojà.

La certesa que som natura i que vivim en la natura; que som una espècie singular, però una espècie al capdavant. I que, de la mateixa manera que som capaços de comportar-nos com a grans depredadors de recursos, també podem ser la volta, la veu i l'eina d'una natura que no parla però es queixa, i es queixa amb raó sobrada. Això és, al meu humil entendre, el que cristal·litza Antúnez en aquesta proposta, que en essència —tal com constata ell mateix en la peça audiovisual que precedeix l'entrada al recinte oval— és un acte de propaganda, un donar veu, la nostra veu, a una natura que fa massa temps que hem deixat al marge de la nostra quotidianitat.

I, en aquest tornar cap a les arrels, Antúnez utilitza els llenguatges més primordials de l'art: la pintura, el dibuix i les escultures de paper maixé. El seu peculiar estil d'il·lustració —una mica naïf, altament efectiu i prenyat d'humor i sarcasme— configura un potent imaginari particular que beu tant de les fonts populars i dels bestiaris vagament pagans com de l'*underground* i els *mass media*. Unes obres pictòriques en blanc i negre, d'altres en colors vius, algunes figures que recorden titelles, capgrossos i gegants —com l'enorme figura de Vulcà (2014) suspès presidint la instal·lació—, tot plegat configurant un llenguatge que fa mofa de l'hiperconsumisme i de les vanitats de la viralitat, alhora que reivindica els discursos alternatius, subvertint i alhora parodiant el llenguatge publicitari. I, és clar, venint d'on ve

Antúnez, tot això també ho manifesta amb acció performativa, amb el treball al carrer, a les places i, en el cas de l'exposició del MNAC, amb la rua reivindicativa diària.

Un altre dels punts implícits de l'exposició és plantejar el paper de l'art que, al seu entendre —i també al meu—, està massa obsessionat pel relat del jo, amb la individualitat i amb l'autoimatge pròpia de la modernitat. Per això Antúnez aprofita la seva posició d'artista reconegut que exposa al MNAC per a alçar la veu per un canvi de relació amb la natura. Perquè el retorn a les arrels, com Thoreau, no implica la retirada del món, sinó que és un prendre partit, un posicionament polític i filosòfic que requereix tornar a conrear i exigeix comunicació. I l'art és, o hauria de ser, en darrera instància, una forma de comunicar, expressar, reivindicar i, si cal, empenyar.

Així el campament oval de Marcel·lí Antúnez constitueix un missatge d'arrelament, de retorn i de denúncia que té la virtut de ser, alhora, prou local i prou universal perquè no desentoni del tot amb l'entorn altament «guirificat» i cosmopolita de Barcelona en general i de l'eix turístic de Montjuïc en particular.

Per posar colofó a tot plegat, i vinculat amb el debat al voltant de la planta de biogàs, Antúnez va portar la seva rua participativa *Natura Centrum Est* a Moià per tornar-nos a recordar, precisament aquí, a l'origen, al seu, al nostre poble, i reutilitzant els mateixos materials reutilitzats que fins feia pocs dies eren al MNAC, que la natura hauria de ser el nostre eix vertebrador, el nostre centre, el nostre relat.

Instal·lació de Marcel·lí Antúnez a la Sala Oval del MNAC (fot. Josep Font)

NATURA I SOCIETAT

Ramon Margalef, ecologia i societat

Miquel Fortuny. Biòleg

L'objectiu d'aquest escrit és compartir amb els lectors de LA TOSCA algunes reflexions del reconegut ecòleg Ramon Margalef respecte a les relacions entre economia, ecologia i societat ben vàlides avui, en temps de canvi climàtic, crisi de biodiversitat, desigualtat i concentració de diners i poder en poques mans. No vull perdre l'ocasió de comentar que en Jaume Terradas, el qui va ser el meu mestre d'ecologia, fou recentment (desembre 2025) convidat al Centre Universitari de la Costa Sud (CUCSUR) —un centre regional de la Universitat de Guadalajara (UDG) a Autlán de Navarro, Jalisco, Mèxic— amb motiu de la Fira Internacional del Llibre de Guadalajara (FIL), on va ser guardonat amb el premi Ramon Margalef (el nom del premi en honor a la ciutat de Barcelona i a Ramon Margalef) atorgat per la Universitat de Guadalajara. Terradas ha estat un divulgador de la figura d'en Margalef a través de la traducció de l'anglès del llibre *Our biosphere* i de multitud d'articles i conferències on la figura de Margalef ha estat sempre present. El Dr. Terradas ha sabut transmetre la passió per l'ecologia als qui hem estat els seus alumnes a la Universitat Autònoma de Barcelona, com també l'admiració envers Margalef d'ecòlegs, micòlegs i zoòlegs.

Molts de nosaltres som ecologistes crítics, que vol dir contraris al «no a tot» i partidaris d'una transició energètica adient, però no liderada pels de sempre, sinó pels ciutadans, els pagesos i els ajuntaments, que no afavoreixi els interessos de tercers sinó el bé comú i que no imposi el colonialisme energètic. Cal consens i entesa.

Seguint el fil de les reflexions que vindran tot seguit, voldria recordar la dita del filòsof, matemàtic i escriptor Bertrand

Russell —un altre dels meus referents— sobre la tipologia de persones que generen el desencís: «Primer, fascinen els babaus. Després emmordassen els intel·ligents.» Quants personatges, i per múltiples raons, han qüestionat el coneixement científic al llarg de la història! Des de ja fa molts anys, els «mercaders del dubte» han fet servir tots els mitjans a l'abast per a intentar manipular l'opinió pública i semblar desconfiança envers els consensos científics. Avui els «fabricants d'ignorància» van inclús molt més enllà dels mercaders del dubte: ara l'objectiu és posar fi a les veus expertes perquè són considerades totalitàries per la seva autoritat científica basada en la veritat de les dades. Diu el naturalista i escriptor Joaquín Araujo: sabent els polítics, com saben, que el canvi climàtic ho posa tot en perill, no fer res s'assembla a un delictes; el món té límits, però ells juguen al creixement il·limitat; no són conscients de la fugacitat i la transitorietat de la fama, el poder i els triomfs mundans que tan obsessivament cerquen («*Sic transit gloria mundi*», diu el llatíisme).

Els diners, considerava Margalef, flueixen en les societats en un sentit contrari al dels fluxos d'energia i d'informació, ja que s'intercanvien diners per aquests recursos. El diner té algunes característiques semblants al territori: s'obté, es regula i es defensa. Es genera cada cop més desigualtat que es relaciona amb el principi de sant Mateu, a qui Margalef esmentava amb tanta freqüència: «Al qui ja té més, se li donarà i tindrà en abundància; però al qui no té, fins i tot el que té li serà pres.» El creixement enorme de la desigualtat ve a confirmar que aquesta preocupació era encertada. Jaume Terradas, citant Margalef, explica que, en el cas

de les societats humanes, l'evolució cultural és molt ràpida i també la propagació de les innovacions, així com el terrible poder dels diners i la moral associada, que sovint no és gens ètica. Ho veiem contínuament amb les innovacions tecnològiques. La majoria d'aquestes innovacions, produïdes per empreses privades que tot seguit esdevenen globals, desplacen les empreses locals i alteren el funcionament dels sistemes socioeconòmics, una mica com ho fan les espècies invasores en ecologia. Aquestes empreses exitoses introdueixen més jerarquia en el sistema. Es generen noves formes d'organització i problemes d'excedents de llocs de treball obsolets i manca de formació per als nous llocs generats, la qual cosa sovint es resol amb la incorporació al mercat laboral de persones migrants, sigui perquè estan formades en les noves tecnologies o (més sovint) perquè estan disposades a acceptar els sous més baixos que

imposa la reestructuració de l'organització social cap a un capitalisme extractiu (sovint contaminant) i oligopolista (amb una despesa de màrqueting enorme en eco-blanqueig). Això causa problemes, molts dels quals van a parar injustament sobre els migrants (amb l'augment de les actituds xenòfobes i racistes i el descrèdit de la democràcia), quan les causes reals es troben en la transformació de les societats per la destrucció de moltes indústries locals (així com la petita pagesia i ramaderia extensiva, i petits escorxadors de baixa intensitat municipals si ens volem entendre amb les malvestats) i la creixent desigualtat a costa de les classes mitja-

nes i del proletariat, expulsats del nou sistema productiu directament o indirecta pel creixement desmesurat d'empreses i sectors amb poc valor afegit, i pels oligopolis, que esdevenen més poderosos que els mateixos Estats i propicien una «llibertat de mercats» (desregulació) que els afavoreix a ells i la corrupció. No puc deixar de compartir les paraules del matemàtic i economista ecològic Georgescu-Roegen pensant en macrogranges, grans indústries càrnies, enormes plantes de biogàs en què «com més gran és la producció, més

Ramon Margalef i Jaume Terradas

grans són les deixalles». En paraules del viròleg Jonas Salk (que va desenvolupar la primera vacuna contra la poliomielitis), «ser bons avantpassats» implica actuar pensant en el futur llunyà, però la religió del creixement il·limitat no ho permet. En aquest sentit, Margalef ens recorda la dita atribuïda a l'economista Ernst Friedrich Schumacher (1973) (en realitat, del seu mestre, Leopold Kohr), que continua ben vigent: «el que és petit és bell (hi afegeixo: i potser útil)» comporta una resposta amagada: «però el que és gran és poderós». El trist i perillós és que el poder es concentra o queda fora de control. Algú en dubta?

ESPORTS

Antics futbolistes del C.E. Moià (17)

Josep Fonts Canellas

Joan Riera

En el tercer partit de lliga de tercera catalana jugat a casa entre el C.E. Moià i el F.C. Pradenc, que va acabar amb el resultat de 2 a 2, fou homenatjat Josep Fonts Canellas, conegut amicalment per molts com el Pep del Bar. Nascut al Poblenou de Moià, el Pep va treballar en el ram tèxtil fins que es va jubilar. Podríem dir que sempre ha estat un home inquiet, d'aquells que no ha parat mai, fins i tot un cop jubilat. Ens va comentar que les seves aficions eren el futbol, la música —ja fa anys que toca la trompeta— i anar amb bicicleta (ha fet cinc vegades la ruta de Moià a París). Però, ja de jubilat, en els darrers quinze anys ha destacat com a artesà de les arts manuals (constància, paciència i bon gust són les seves credencials), treballant el ferro, fent una rèplica en miniatura de la Torre Eiffel; la pedra, reproduint a escala l'església de Santa Maria de Moià, el campanar de Puigcerdà, la basílica de Santa Maria del Mar de Barcelona, la Torre de Pisa i la fàbrica de Cal Comadran, i també ha fet servir la tècnica del trencadís —cal remarcar el que va dedicar a l'amic Joan Vila Santacreu l'any 2023 i que es pot veure en el mateix camp de futbol del C.E. Moià—.

Va jugar amb l'equip de futbol del C.E. Moià del 1960 al 1970. Va arribar a ser-ne el capità, i era un migcampista lluitador. Encara ara, a vuitanta-un anys, n'és un fidel seguidor. El dia de l'homenatge, el Pep va venir al camp molt ben acompanyat per la seva esposa, els seus fills, els seus nets i altres familiars, va fer la sacada d'honor i rebé un diploma d'agraïment de part del Club Esportiu Moià. Des de la llotja no es va perdre cap detall i presència atentament el derbi intercomarcal en-

tre els del Moianès i els del Lluçanès. Ell mateix ens comentava:

«Jo vaig néixer al bar Martí. Bé, de fet, van esperar a obrir el bar quan vaig néixer jo. El nostre bar era el de més a tocar el camp de futbol i era un lloc de reunió de la junta del C.E. Moià. Hi venien el Gaja, el Quico Pascual i tota la colla. S'hi reunien el dissabte. De bars no n'hi havia gaires, a Moià; sols el Círcol i el Condal. Els dies de partit a casa, a la mitja part —alguns cops la meva germana Maria, i altres jo—, agafàvem un cistell i, a peu, portàvem al camp cafès i conyac. Les “gracioses” ja les tenien. Això era per als nostres jugadors. Recordo que el meu pare no m'havia vingut a veure mai, a jugar a futbol, i això que era a prop, eh?; però, és clar, ell tenia sempre feina al bar.

»Els àrbitres, moltes vegades, abans del partit venien a casa, al bar; però no els compràvem, no! Els guàrdies civils, que també eren allà a prop, havien d'anar sempre al camp; si ells no hi eren, no es començava el partit. Un cop, per espantar, un guàrdia civil va treure la pistola i tot. En aquella època hi havia molta tensió al camp: amb el Castellterçol, amb el Sant Feliu de Codines, amb l'Artés... tensió que ara no hi és. Més endavant, quan vaig veure que els jugadors es donaven la mà i s'abraçaven, jo no ho entenia. En la nostra època això no passava.

»Alguns dies feiners que ens entrenàvem, em feia vergonya de passar per davant del sindicat amb la bossa a l'esquena, perquè allà treballaven. Em semblava que això d'anar a entrenar-se per al futbol era perdre el temps. De fet, ens entrenàvem molt poc, però ho fèiem a les ordres del Ramon Arisa, del qual tinc un

*Josep Fonts, dempeus a la dreta, la temporada 1965-1966 (fot. Renom).
Amb la família, el dia de l'homenatge (fot. C.E. Moià)*

gran record; era molt bona persona. Com que ell era atleta, ens feia entrenar de la part física. Per a la part tècnica no hi havia entrenador, sols el Manelet, que feia freqües a les cuixes i prou! Quan s'acabava el partit ens dutxàvem amb aigua freda, estiu i hivern; d'aigua calenta no n'hi havia pas. Jugàvem al camp vell de tocar la carretera. Mirant cap al poble, a la dreta hi havia el vestidor local, a l'esquerra el visitant i, al mig, la caseta de l'àrbitre, on només hi cabia ell. Hi havia una finestra rodona, petita, a sobre, sense vidre, i alguns seguidors li havien tirat rocs i tot. Repeteixo: hi havia molta rivalitat i tensió. S'havia de guanyar com fos.

»Quan jo començo a jugar amb el primer equip, hi trobo jugadors veterans: el Francesc Crivillés, el Pere Riera, el Dalmau petit... També havia jugat amb el Jordi Renom. Jo li passava la pilota i ell, amb molta traça, ja es ficava a dins i feia gol. El dia del partit de la festa major havien vingut els veterans del Barça, de l'Espanyol..., gent bona. Bé, doncs, un dia de la festa major, com que va faltar algun jugador, em van deixar jugar a mi amb els grans. Jo em vaig eixamplar, estava content! Estàvem 1 a 1 i vaig fer el gol del 2 a 1 i vam guanyar. Però, quan pujàvem cap al poble, que llavors es pujava sempre a peu, vaig sentir uns castellans que deien: "Hoy ha hecho el gol el más malo!, ja, ja, ja...!" Em van tirar la moral per terra! Una altra anècdota que vull explicar és que en un partit de lliga vam anar a jugar a Manresa en un camp de terra, com eren tots els camps en aquella època, i va venir un remolí de vent, un bufarut. Jo ja era dels

grans, i el porter em va donar la pilota i jo vaig anar avançant. Va ser una cosa casual. Al mig del bufarut hi anàvem l'àrbitre, el Mauri Gateu, jo i la pilota. El bufarut anava avançant. Vaig arribar a la porteria i el porter estava d'esquena protegint-se del vent i de la sorra. Vaig fer gol i l'àrbitre el va donar per bo. Els altres, enfadats fins al moll de l'os perquè l'àrbitre no havia parat el partit. Un gol així, el Messi no l'ha fet mai!

»Almenys al futbol t'aplaudien. Ara he fet milers de quilòmetres amb bicicleta i no t'aplaudeix ningú. Quan vaig plegar de futbol vaig pensar que podia anar amb bicicleta. Vàrem començar d'anar-hi amb el Quim Clapers i... fa quaranta anys que hi anem. Cada dimarts i dijous sortim. Vàrem fundar el CIM (Ciclistes Independents del Moianès). Amb bicicleta hem fet travessies llargues: Mojà-París, Mojà-Lisboa, Mojà-Santiago, Mojà-Sant Sebastià, Mojà-Saint-Tropez, Astorga-Sevilla...

»Però tornem al futbol. Per a desplaçar-nos anàvem amb l'autocar del Carbonellet, que era un autocar petit. A dins es creava un ambient colossal i sempre cantàvem. Un de Castellterçol, crec que era un parent de cal Granoia, es va inventar una cançó del Mojà —llavors tot era en castellà— que deia: "El equipo del Mojà es un equipo feroz, tiene cinco delanteros que son artilleros al pie del balón, los defensas son muy buenos, los volantes son mejor, pero tiene un portero que por alto y bajo no le meten gol. Alabí, alabá, alabim bombá, Mojà, Mojà, ra-ra-ra!" Aquest porter de la cançó era el Puig; boníssim!»

SALUT

No comencis la dieta al gener, Institut Català de la Salut comença a canviar d'hàbits Atenció Primària

Equip d'Atenció Primària Moià, Institut Català de la Salut Catalunya Central

L'alimentació saludable va molt més enllà de les tendències. Avui en dia l'alimentació saludable s'ha convertit en una paraula de moda, però això ha fet que es barregin conceptes erronis.

La gent tendeix a associar la salut a les dietes restrictives o a seguir pautes de moda que prometen certs resultats ràpids o miraculosos. La veritable alimentació saludable no està destinada a canviar segons la temporada ni a seguir regles estrictes. És una manera d'entendre el menjar i el nostre cos d'una forma equilibrada i duradora.

Què és, doncs, realment l'alimentació saludable? És aquella que garanteix una varietat i equilibri entre els nutrients necessaris, però sobretot que es basa en aliments reals i és pobra en productes ultraprocessats. El nostre cos necessita aquests nutrients per a mantenir el bon funcionament, reduir el risc de malalties, conservar o restablir la salut; en resum, dur a terme i garantir diferents funcions per al seu correcte funcionament.

A més, els éssers humans som animals de costums, i l'alimentació és un hàbit que realitzem sovint; per tant, serà molt més útil i fàcil pensar a fer petits canvis amb els quals gaudim i que puguem mantenir que no pas canviar de manera brusca la nostra manera d'alimentar-nos.

És molt important entendre que aquestes necessitats varien en funció de les persones i inclús en funció de l'època de l'any. Això fa que no tinguem una «dieta universal» amb normes estrictes i poc satisfactòries, sinó que és més aviat un seguit de recomanacions generals que poden adaptar-se a cada individu en situacions concretes. No pensem a fer una

dieta amb inici i final, sinó a adquirir uns bons hàbits i un estil de vida saludable!

Si vols fer un canvi d'hàbits i t'és molt difícil de començar, els teus professionals de referència del CAP t'informaran sobre les activitats grupals d'alimentació que duem a terme. Estarem encantats d'acompanyar-te!

PUBLICACIONS

Dos nous llibres de Carles Riera

Josep Ruaix i Vinyet

Carles Riera i Fonts continua anant a bon ritme, pel que fa a la publicació de llibres. En LA TOSCA de març del 2025 (p. 39) jo glossava el seu volum *Fe i vida* i acabava dient que «se'n prepara una edició en anglès». Doncs bé, aquesta edició ja ha arribat. Es tracta de *Faith and Life*, d'Olympia Publishers (Londres 2015, 427 pp., cent més que en l'edició catalana, degut al diferent format adoptat), traducció exacta de l'anterior, amb l'excepció del pròleg, que aquesta vegada és de Dermot O'Neill, rector de parròquies angleses on Mn. Carles Riera sol fer de substitut a l'estiu.

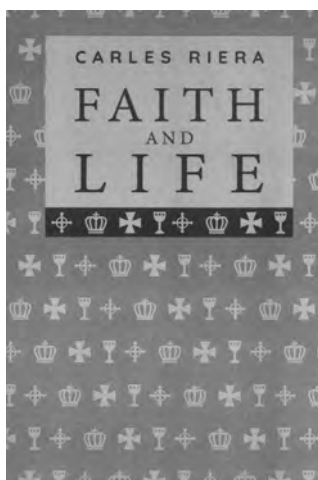
Les traduccions a un altre idioma són sempre un honor per a la nostra cultura. En el present cas, s'hi conserven moltes citacions d'autors catalans: Josep M. Ballarín, el moianès Francesc Barrachina, Josep M. Bellpuig (rector estat de Sant Feliu), Bertran i Oriola, Carles Cardó, Josep Carner, Pere Casaldàliga, Eusebi Colomer (antic professor de C. Riera), Antoni Deig, Bernat DescLOT, Salvador Espriu, J.V. Foix, Joan Fuster, Antoni Gaudí, Josep Gil (també antic professor de Riera), Pere Lluís Font (darrer Premi d'Honor de les Lletres Catalanes), Ramon Llull, Joan Maragall, Ausiàs Marc, Pere Marc, Andreu Marquès (antic professor de Riera), Alexandre Olivar, Raimon Panikkar,

Josep Rambla (jesuïta amic de l'autor), Carles Riba, Josep M. Rovira Belloso (antic professor de Riera), J.M. de Sagarra, Ramon Sibiuda, M. Claustre Solé, Josep M. Soler (abat de Montserrat), Torras i Bages, Màrius Torres, Verdaguer. Un cas més de projecció de la cultura catalana a l'estranger. Felicitem-nos, doncs, d'aquesta venturosa iniciativa.

D'altra banda, en el número d'abril-maig del 2015 de LA TOSCA (p. 44) sortia una meua ressenya del *Vocabulari de farmàcia i medicina, antic i modern*, un llibre de la sèrie en què Carles Riera és especialista: el català científic. Doncs bé, ara acaba de sortir un altre manual del mateix àmbit: *Català per a professionals de la salut* (Ed. Claret, Barcelona 2025). Ve a ser una gramàtica especialitzada en l'àmbit sanitari, en la qual, doncs, els destinataris (professionals de l'àmbit de la salut, com consta en el títol) trobaran una via còmoda per a estudiar la nostra gramàtica sense sortir-se del vocabulari que els és més conegut per raons de la seva especialització.

Una nova contribució, doncs, de l'autor moianès a l'àmbit en què, com he dit,

és una autoritat. I deixo en secret la no gaire llunyana sortida d'altres productes d'aquest nostre convilatà incansable. Si Déu vol, ja tindrem temps de parlar-ne.

Llibres

Llibre dels deu anys d'Ex Abrupto

Moià: Ex Abrupto, 2025. 255 pp.

Amb textos introductoris d'Eudald Pla, Elvira Permanyer, Nerea Campo i Oriol Rossell, inclou una síntesi d'imatges de cada edició del festival. Editat amb molta cura, el llibre es presenta amb una bossa de plàstic negra, envasada al buit, on hi ha adherida una capsa de llumins amb el lema «que cremi».

Revistes

Calç, núm. 2 (2025)

El mes de desembre s'ha presentat el segon número de la publicació anual editada pel centre d'art contemporani i sostenibilitat de Calders, CACIS. Convida a mirar l'entorn geològic i natural a través de l'art contemporani, un encreuament que obre un espai fèrtil per a la reflexió. Els i les artistes que hi participen, prenen consciència del temps que ens supera, una crítica a l'extractivisme, una poètica de la ruïna i la transformació.

—**Calendari Boletaire/Frutícola/Verdulaire 2026**, editats amb il·lustracions originals (i il·lustracions per a pintar) per la dissenyadora moianesa Mònica Clapers (Klartsma).

—**Catalunya Cristiana**, 23-11-2025, amb la ressenya titulada «Traducció meritòria», signada per J. Ruaix; 21-12-2025, amb la composició poètica «Villancet d'un vuitantí», del mateix autor; i 4-1-2026, amb l'article «Josep Ruaix i Vinyet: compromís, elegància, generositat, llibertat», signat per David Pagès i Cassú.

—**Catalunya Religió**, 24-11-2015, amb l'article «L'Associació d'Amics de Prat de la Riba ret homenatge a Josep Ruaix, sacerdot compromès amb la llengua catalana».

—**Estudis: revista d'història moderna**, de la Universitat de València, núm. 51 (2025), amb l'article «L'Església catalana davant la monarquia hispànica: la disputa per la jurisdicció del Tribunal del Breu

(1693-1698)», de Martí Roca Vilajuana.

—**Full Diocesà**, de Vic, 4-1-2026, amb l'article «Servents inútils?», signat per J. Ruaix.

—**Llengua Nacional**, núm. 133 (2025), amb «“Pròxim”, “proper” i altres mots», de Carles Riera, i «Sobre la grafia de la vocal neutra», de J. Ruaix, més la ressenya de *Vocabulari de farmàcia i medicina, antic i modern*, de C. Riera, per J. Ruaix.

—**Núvol**, butlletí digital, 2-1-2016, amb l'article «Carles Riera: ciència i fe», signat per Jaume Macià i Guilà.

—**Pedra Seca: revista de patrimoni, ofici i tècnica constructiva**, núm. 51 (desembre 2025), amb una foto que ocupa portada i contraportada de la Casa de les Tines, de Talamanca, realitzada fa uns anys per Carles Illa i Casanova.

—**La Rella: revista quinzenal del Lluçanès**, núm. 608 (18 desembre 2025), amb el relat «Mentre tinguem cava...», de Carme Valls.

BREUS

Concerts i teatre a Calders

El dissabte dia 4 d'octubre a les cinc de la tarda va tenir lloc a l'església parroquial de Sant Vicenç de Calders un concert del VIII Cicle «El Moianès sona», amb el títol «Veus mediterrànies», a càrrec de la soprano Alba Quinquilà i la guitarrista Laura Fontanals. El diumenge dia 28 de desembre a les sis del vespre s'hi va oferir un altre concert, de tipus nadalenc, a càrrec de la coral calderina Taral·leiant Albades, més una coral de Ripoll i una altra de Centelles. Interpretaren un muntatge amb música de Jordi Domènech, dirigits per la mestra Rosa M. Ortega, més dos instrumentistes i quatre rapsodes; al final es cantaren un parell de nades conegudes.

D'altra banda, el dissabte dia 13 de desembre, a les set del vespre, es va fer al Centre Cívic de Calders la representació de *Miquelet el Cargolaire i altres contes calderins*, de Lluís Cerarols. Els beneficis anaren destinats a La Marató de TV3.

Canvi d'arxiprestat

Per decret episcopal del 16 de desembre, la parròquia calderina de Sant Pere de Viladecavalls ha deixat de pertànyer a l'arxiprestat de Bages Nord i ha passat a formar part de l'arxiprestat del Moianès, corregint així l'anomalia en què s'incorria assignant les dues parròquies del terme municipal de Calders a dos arxiprestats diferents.

MOV. DEMOGRÀFIC / NECROLÒGIQUES

Naixements

Noah Rubio Lobato, filla d'Albert i de Marianela, dia 18 de novembre.

Alana Sofia Vera Quintana, filla de Jairo i de Yissel, dia 30 de novembre.

Sofia Duplava Bulgaru, filla d'Anatolie i de Natalia, dia 6 de desembre.

Cora Araujo Garcia, filla de Douglas i de Laura, dia 9 de desembre.

Elna Puga Bardia, filla d'Oriol i d'Alba, dia 17 de desembre.

Defuncions

Maria Capdevila Valdeoriola, de setanta-nou anys, vídua de Jordi Ferrer, dia 26 de novembre.

Lluís Serracarbasa Picañol, de vuitanta anys, dia 1 de desembre.

Pere Abancó Capdevila, de noranta-nou anys, dia 4 de desembre.

Maria del Carmen Herrer García, de vuitanta-vuit anys, vídua de Joan Mayor, dia 6 de desembre.

Odontologia conservadora i estètica
Endodòncia i pròtesis
Odontopediatria
Ortodòncia
Cirurgia
Implants i periodòncia
Blanquejaments

Visites diàries

CLÍNICA DENTAL ANFRUNS

Dra. Carlota Anfruns Damians - Odontòloga i Màster en Od. Integrada d'adults
Dr. Lluís M. Anfruns i Serra / Metge - Estomatòleg

Av. de la Vila, 3-5 - 08180 Moià - Tel. 93 820 81 28

Antonio Arisa Gros, de vuitanta-vuit anys, dia 13 de desembre, a Sabadell.

Avelino Campos Simon, de vuitanta-vuit anys, vidu de Margarita Closas, dia 13 de desembre.

Montserrat Soriano Pascual, de noranta-cinc anys, vídua de Manuel Navarro, dia 26 de desembre.

Fernando Aroza Martín, de setanta-nou anys, dia 3 de gener.

Recordant en Lluís *Josep Fonts Canellas*

*Lluís Serracarbasa, quan jugava amb
el C.E. Moià*

Ens ha deixat en Lluís Serracarbasa. Què podem dir d'ell? Era un amic inoblidable, vàrem coincidir molts anys jugant a futbol, més tard fent el servei militar, més de seixanta anys celebrant la festa de Cap d'Any i moltíssimes celebracions més.

En tinc un gran record, era una gran persona. El seu ofici era el de manyà. Era un operari molt bo. Podem admirar encara les soldadures del sostre del claustre dels Escolapis i també la cúpula de l'església parroquial de Moià, en la qual es va fer una gran reparació, que jo en diria «faraònica» per la manera de treballar en aquelles alçades sense cap mica de seguretat.

Em quedo sense paraules: ja sé que quan una persona falta no és el moment de fer-li els honors (en vida d'ell n'havíem parlat moltes vegades).

En fi, en Lluís ens ha deixat molt bons records.

Joan Capdevila, moianesenc actiu *Josep Ruaix i Vinyet*

El propassat dia 17 de desembre, sobtadament, va morir Joan Capdevila i Oller, a l'edat de vuitanta-vuit anys, deixant vídua, dues filles, quatre netes i una besneta.

Havia nascut a Castellterçol el 30 de setembre de 1937 d'una família humil. Sentint la vocació sacerdotal, va ingressar al Seminari de Vic l'any 1949 i s'hi formà uns deu anys (d'ençà de l'any 1954, el qui signa hi va tenir relació, arran de la coincidència en el mateix centre d'estudis i la domiciliació a la mateixa comarca, llavors

Joan Capdevila (fot. X. Rius)

natural, ara oficial), fins que deixà de sentir l'esmentada vocació eclesiàstica. Amb aquest bagatge, a en Capdevila li resultà fàcil d'obtenir el títol de mestre, professió que exercí sempre a la seva vila nadiua, primer en una escola privada i després a l'escola pública, com també fent moltes classes particulars.

Però més endavant li vingué la vocació periodística. Així, des de l'any 1978 va col·laborar, enviant-hi notícies i articles, en el periòdic vigatà *El 9 Nou* i el diari manresà *Regió7*, com també, esporàdicament, en algun altre mitjà de comunicació. Semblantment, durant anys col·laborà en la revista del Moianès *Truc* (1974-1998), de la qual fou director durant força temps de la seva etapa final. Subratllem, pel que ens toca, que bastants escrits seus foren presents a LA TOSCA. El primer que hi trobem (salvant error o omissió) és del maig de 1989, amb una crònica titulada, significativament, «Intercanvi cultural entre Moià i Castellterçol». Posteriorment hi apareixen reproduccions de cròniques o articles seus publicats abans en els mitjans esmentats: per exemple, en el butlletí moianès de juny-juliol («Els ferrers d'abans») i en el de setembre («La Creu Roja i els seus homes») de 1990. A continuació, poesies, com en el número de desembre de 1991 («Torna Nadal», en què al·ludeix a la mort del seu fill Abel, un fet que, naturalment, va colpir-lo fortament); en el de juliol-agost («Primavera del 92») i en el de desembre («Nadal, blanc campanar») de 1992, com també en el de desembre de 1994 («I ha entrat un estel a cada casa»). Més tard hi surten articles pròpiament dits, de tema moianès o moianesenc: maig de 1993 («Jaume, no m'has acabat el cavall!», referint-se a J. Codina, de Cal Quirze), agost de 1994 («Un servei social tot fent vacances», al Molí Nou) —d'aquest mateix any, s'hi reproduueixen una ressenya (gener, sobre un manual de Carles Riera) i un article (octubre-novem-

bre, «Els anys de les farinetes i del blat escairat») d'*El 9 Nou*—; maig i octubre-novembre de 1995 («Camil Fàbregas, fill de Moià, escultor d'ofici»); maig de 1996 (entrevista a C. Fàbregas); desembre de 1998 («Com serà el Moià del segle vinent?»); juliol-agost del 2000 («Pensaments en veu alta»); gener («Com el Moianès, no hi ha res!»), febrer-març («Avui he tingut un somni», prosa guardonada en un certamen literari moianès) i octubre-novembre («No entenc el matrimoni homosexual») del 2005; juny del 2007 («Moià em desconcerta»); octubre-novembre del 2008 («Moià em desconcerta (II)»), i juny del 2009 («No és el mateix tocar les campanes que anar a la processó»).

Semblantment, va editar monografies sobre història local, com *Història de Castellterçol*; *Imatges i records de Castellterçol*; llibrets sobre itineraris, fonts i masies del terme castellterçolenc, i sengles monografies sobre l'escola pública i el club de futbol locals.

Pràcticament sempre, va impulsar diverses entitats castellterçolenques: de tipus musical, popular, teatral, lúdic, etc.

Arran de la seva jubilació professional (2004), fou nomenat cronista oficial del municipi i, en aquest sentit, aplegà un arxiu de gran valor.

Les exèquies de Joan Capdevila es van celebrar a l'església parroquial de Sant Fruitós el dia 18 de desembre a migdia, seguint, d'acord amb la seva fe cristiana, el ritual catòlic. Al cel sia aquest educador, recercador, divulgador, articulista amb pensament propi, ciutadà actiu i laboriós, així com apassionat de Castellterçol i del Moianès en general.

* * *

Fe d'errates: En la necrològica de Jean Vaquer publicada en el número 837, els anys de vida del traspassat havien de dir «(1950-2025)».

DADES METEOROLÒGIQUES

Estació pluviomètrica de l'Escola Pia

LATITUD 41° 48' 53" N LONGITUD 2° 5' 44" ALTITUD 741 m

NOVEMBRE 2025

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	15,0	7,4	11,2	5	2	3	NE	28,4	
De l'11 al 20	14,3	6,8	10,5	1	2	7	SE	2,2	
Del 21 al 30	10,4	1,2	5,8	6	0	4	E	0,0	30,6

DESEMBRE 2025

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	11,5	3,8	7,6	4	1	5	E	0,2	
De l'11 al 20	12,5	5,9	9,2	1	2	6	NW	55,2	
Del 21 al 31	8,1	3,8	6,0	0	4	7	E	59,4	114,8

COMPARATIVA NOVEMBRE-DESEMBRE 1925-2025

	Novembre 1925	Novembre 2025	Desembre 1925	Desembre 2025
Mitjana de les màximes	9,5	13,2	6,3	10,6
Mitjana de les mínimes	2,5	5,1	0,4	4,5
Temperatura mitjana	6,0	9,2	4,4	7,6
Màxima absoluta	19,0	19,6	13,0	15,5
Mínima absoluta	-4,0	-1,8	-8,0	0,3
Pluja mensual	126,1	30,6	41,0	114,8
Pluja màxima en un dia	37,0	25,0	16,0	37,2
Dies de pluja	11	8	9	14
Dies de neu	0	1	0	1

Les dades meteorològiques de Moià actualitzades cada 15 minuts (i les dades històriques des de l'any 2006) es poden consultar a la web gestionada per la família de Carles Illa i Casanova, *MeteoMoià.cat*. També es pot seguir al Twitter (@MeteoMoià), al Facebook (Meteo.Moià) i a Instagram (@elmoianes).

NOTA DE LA REDACCIÓ

Totes les persones i entitats que vulguin fer-nos arribar articles, cròniques, informacions, etc. per al pròxim número de LA TOSCA, ens ho poden fer arribar fins al dia **26 de febrer**, a través del correu electrònic latosca@latosca.cat o bé deixant-nos-ho a la nostra bústia, a Can Carner.

ANY 2025

	MITJANES			MÀXIMA ABSOLUTA	MÍNIMA ABSOLUTA	PRECIPITACIÓ (LITRES)	PRECIPITACIÓ MÀXIMA	PLUJA (DIES)	NEU	PEDRA	TESMPESTA	BOIRA	ROSADA	GEBRADA
	MÀXIMA	MÍNIMA	MITJANA											
Gener	11,0	2,9	7,0	15,9	-2,2	4,2	1,4	4			1	3	10	13
Febrer	11,6	4,2	7,9	19,0	-0,6	40,4	14,8	8				5	5	4
Març	11,8	4,6	8,2	22,3	-0,2	186,8	38,2	23		4	2	3	1	2
Abril	16,9	7,5	12,2	20,8	2,2	72,8	18,8	12		2	3	5	4	
Maig	20,4	10,4	15,4	28,3	4,9	82,8	14,0	18			6			
Juny	28,8	18,3	23,5	33,9	14,2	1,6	1,2	6			3		2	
Juliol	26,7	16,9	21,8	34,0	13,4	187,0	70,6	11		1	11		4	
Agost	28,2	18,3	23,3	34,2	16,2	33,8	22,6	8		1	5		6	
Setembre	22,6	14,1	18,3	27,7	7,7	76,4	35,2	5			2	1	15	
Octubre	19,1	11,1	15,1	22,8	7,0	20,4	6,8	9			1	1	9	
Novembre	13,2	5,1	9,2	19,6	-1,8	30,6	25,0	8	1		1	1	12	8
Desembre	10,6	4,5	7,6	15,5	0,3	114,8	37,2	14	1	1	1	7	10	2
Any 2025	18,4	9,8	14,1	34,2	-2,2	851,6	70,6	126	2	9	36	26	78	29

COMPARATIVA DE DADES DEL 2025 AMB LES DE FA 100 I 50 ANYS

	Mitjana de les màximes	Mitjana de les mínimes	Mitjana de les mitjanes	Litres de pluja	Dies de pluja	Dies de neu
1925	15,0	6,5	11,0	573,8	125	
1975	16,5	5,7	11,1	910,1	95	13
2025	18,4	9,8	14,1	851,6	126	2

Sant Antoni, 14
08180 MOIÀ

Tel. 93 830 03 02

**Per a dents
més blanques**

DENTIBLANC

El dentífric amb extracte de papaia,
d'enèrgica acció emblanquidora.

**DENTS NETES,
BLANQUES I
BRILLANTS**

Demani consell farmacèutic.

Immobiliaris de confiança a Barcelona.

A grau oferim un
acompanyament integral en
serveis immobiliaris.

Patrimonis,
Comunitats de Propietaris,
Immobiliària (compra, venda i lloguer)
i Especialitzats en Assegurances
(impagaments lloguer, arrendador i edificis).

GRAU Serveis Immobiliaris
Via Augusta, 64-66 entl.
08006, Barcelona
info@finquesgrau.com
932 377 838

